

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər

Ölkədə
"qatil ana"lar
artıb - cəza
tələbi

yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 10 oktyabr 2025-ci il Cümə № 183 (8793) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Xəzərlə bağlı yeni saziş - iki ölkənin qorxusu

2018-ci ilin avqustunda imzalanmış konvensiyada nəzərdə tutulmuş razılaşmalar niyə yeniləndi?

yazısı səh.4-də

İrəvandan sülhə qarşı "polyak hücumu"

yazısı səh.6-da

Ukraynanın TDT+ formatına qoşulmaq niyyəti

yazısı səh.9-da

Məmurlar ailələrini və əmlaklarını ölkədən çıxarır

yazısı səh.5-də

Rayon həkimləri ilə bağlı ilginç iddia

yazısı səh.3-də

Azərbaycanlı tiktoker ABŞ-də faciəvi şəkildə öldü

yazısı səh.10-da

Həbsdəki generalın evi hərraca çıxarıldı

yazısı səh.12-də

Əyalətlərdən Bakıya axınının sirri açıldı

yazısı səh.3-də

4000-dək azərbaycanlı itkin düşüb

yazısı səh.12-də

Sosial şəbəkələrdə erməni mənşəli proqramlar artıb

yazısı səh.14-də

Paytaxtda birotəqəli kirayə evlər 1000 manat oldu

yazısı səh.15-də

"Turan peyki" kosmosda

yazısı səh.13-də

10 AY SONRA... PUTİN ƏLİYEVLƏ RAZILAŞDI

Azərbaycan və Rusiya liderləri Düşənbədə anlaşıdı; Moskva təyyarənin vurulmasına görə təzminat ödəyəcək, günahkarları cəzalandıracaq

yazısı səh.9-da

MDB liderlərinin Düşənbədə kritik sammiti başladı

Dövlət başçıları hərbi əməkdaşlıq, terrorizmlə mübarizə sahələrində sənədlərin qəbulunu planlaşdırır

yazısı səh.8-də

Köç...iti
sahibini gördü
və hücumu
keçdi

yazısı səh.11-də

Azərbaycana
çar Pyotr
mesajı

yazısı səh.7-də

Bu adamı
öldürmək üçün
Azərbaycan
sərhədində
müharibə!?

yazısı səh.5-də

Ağdamda ehsan qadağası

Ağdamda dəbdəbəli yas məclislərinin ləğvinə dair qərar verilib.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə sosial şəbəkələrdə məlumat yayılıb. Bildirilir ki, rayon ərazisində yas məclislərinin yüngülləşdirilməsi məqsədilə mərasimin cəmi üç gün olması və isti yeməklər verilməməsi barədə razılığa gəlinib.

Xatırladaq ki, daha öncə Qusar, Sabirabad, Saatlı, Samux, Biləsuvar, Quba, Kürdəmir, Şamaxı, Balakən, Bərdə rayonları, Mingəçevir şəhəri və Naxçıvanın Mahmudkənd kəndində yas mərasimlərində ehsan verilməsi dayandırılıb.

Ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatçısı bəlli oldu

Macarıstan yazıçısı Laslo Krasnahorkai ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatına layiq görülmüşdür. APA-a xəbər verir ki, bu barədə Nobel Komitəsi məlumat yayıb.

Bu mükafat ona apokaliptik qorxu fonunda incəsənətin gücünü təsdiqləyən, təsirli və vizioner yaradıcılığına görə verilib. Qeyd edək ki, ötən il ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatına 54 yaşlı cənubi koreyalı yazıçı Han Kang layiq görülmüşdür. Ədəbiyyat üzrə ilk "Nobel" mükafatı 1901-ci ildə Sülli Prüdoma təqdim edilib.

Xaçmazda müəllimə dəm qazından öldü

Xaçmaz rayonu, Qıraq kəndində bədbəxt hadisə baş verib. Qəbələ rayon sakini, 1993-cü il təvəllüdlü Mehriban Sərdar qızı Qafarlının cəsədi qaldığı evdən aşkar edilib. M.Qafarlının yaşadığı Qıraq kəndində yerləşən fərdi yaşayış evinin hamamında dəm qazından zəhərlənərək öldüyü məlum olub. (oxu.az)

Faktla bağlı Xaçmaz Rayon Prokurorluğunda araşdırma aparılır.

Qeyd edək ki, Qıraq kənd orta məktəbində informatika fənni müəlliməsi olan Mehriban Qafarlı, bu ilin iyununda müəllimlərin sertifikatlaşdırma imtahanında maksimum 60 baldan 51 bal toplayaraq uğurlu nəticə göstərmişdi.

Azərbaycan bu ölkəyə 39,5 min manata "Niva" satacaq

Çexiya "AvtoVAZ"-ın tərəfdaşlığı proqramı çərçivəsində Azərbaycanda istehsal olunan "Niva" markalı minik avtomobillərini alacaq.

Axar.az xəbər verir ki, "Niva" modeli texniki göstəriciləri ilə yanaşı, çex sürücülərinin nostalji marağını da qazanıb.

Belə ki, bu avtomobil Çexoslovakiyanın "Navstevnici" (1983) əfsanəvi serialında mühüm rol oynayıb. Qeyd edək ki, Çexiyada "Niva"-nın satış qiymətinin 498 min kron (təxminən 39.5 min manat) olacağı gözlənilir.

Xocalılara əkməyə torpaq verildi

Xocalı rayonunun Ballica kəndinə qayıdan keçmiş məcburi köçkünlərə təsərrüfat fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün əkinə yararlı torpaq sahələri ayrılıb.

Xocalı rayonunun Ballica kəndi üzrə "Torpaqların icarəsi" layihəsinə ümumilikdə 117 nəfər vətəndaş müraciət edib.

Hazırda qeydiyyat prosesi tamamlanıb. Onlardan 155-i imtahan mərhələsinə uğurla keçib, 104 nəfər isə artıq sertifikatla təmin olunub. Bugünkü tədbirdə əlavə olaraq 51 nəfərə sertifikat təqdim edilib. Bununla yanaşı, kənddə 78 nəfəri əhatə edən 8 kooperativ və 4 ailə kəndli fermer təsərrüfatı yaradılıb. Yaxın günlərdə bu təsərrüfatlarla rəsmi müqavilələrin bağlanması planlaşdırılır. Xocalının Ballica və Xanyurdu kəndlərində ümumilikdə 552 hektar əkinə yararlı torpaq sahəsi ayrılıb. Torpaq sahələrinin mərhələli şəkildə, hər ailəyə 5 hektar olmaqla istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycan mədəniyyətinə ağır itki

Azərbaycanın mədəniyyət ictimaiyyətinə ağır itki üz verib. Görkəmli aktrisa və bədii qiraət ustası, Xalq artisti Əminə Yusifqızı oktyabrın 9-da, ömrünün 89-cu ilində vəfat edib.

Bu barədə Mədəniyyət Nazirliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, Əminə Yusifqızı 1936-cı il sentyabrın 24-də Bakıda anadan olub. 1961-ci ildə M.F.Axundzadə adına Pedaqoji Rus Dili və Ədəbiyyatı İnstitutunu (indiki Bakı Slavyan Universiteti) bitirib. O, məktəbli yaşlarından səhnə sənətinə böyük maraq göstərmişdir. 1958-1964-cü illərdə Gənc Tamaşaçılar Teatrında, 1974-cü ilədək Akademik Milli Dram Teatrında aktrisa kimi fəaliyyət göstərmişdir. "Anacan"

(Y.Əzimzadə), "Son məktub" (R.İsmayilov), "Söz yarası" (Q.Rəsulov), "Ana tarla" (Ç.Aytmatov), "Şeytanın şagirdi" (B.Şou) və s. tamaşalarda maraqlı obrazlar yaradıb. 1974-cü ildə "Azərbaycan film" kinostudiyasında işə başlayan Əminə Yusifqızı "Şerikli çörək", "Sən niyə susursan?", "Bizim küçənin uşaqları", "Musiqi müəllimi" və s. filmlərdə, eləcə də televiziya tamaşalarında çəkilib. Çoxsaylı filmlərin dublyajında uğurla iştirak edib, kino qəhrəmanlarını öz mela-

hətli səsi ilə tamaşaçılara sevdirdib.

Əminə Yusifqızı klassik və çağdaş Azərbaycan poeziyasının yorulmaz təbliğatçısı kimi də sənət tariximizdə silinməz iz qoyub. Uzun illər çalışdığı Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radiosunun efirində görkəmli şairlərimizin yaradıcılıq nümunələri onun qiraətində tamaşaçı və dinləyicilərin qəlbinə yol tapıb.

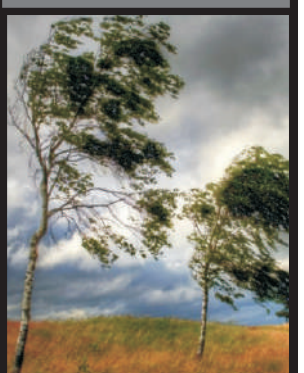
Mədəniyyətimizin inkişafında xidmətləri yüksək qiymətləndirilən aktrisa 1982-ci ildə "Əməkdar artist", 1998-ci ildə "Xalq artisti" fəxri adlarına, 2016-cı ildə isə "Şöhrət" ordeninə layiq görülmüşdür.

İcra başçısının müavini işdən çıxarılıb

Hacıqabul Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının xanım müavini işdən çıxarılıb. "Qaynarinfo" xəbər verir ki, icra başçısı Sevin-dik Hətəmovun əmri ilə Xuraman Məmmədova icra hakimiyyəti başçısının müavini - İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri vəzifəsindən azad olunub.

Qeyd edək ki, Xuraman Məmmədova 2020-ci il tarixində Hacıqabul rayon 10 nömrəli məktəbin direktoru vəzifəsindən azad edilərək, icra başçısının müavini təyin olunmuşdu. O, işdən çıxarıldıqdan sonra Hacıqabul rayonunda məktəblərdən birinə direktor müavini təyin edilib.

Hava ilə bağlı xəbərdarlıq

Oktyabrın 10-da Bakıda və Abşeron yarımadasında, eyni zamanda bölgələrdə gözlənilən küləkli hava şəraiti ilə bağlı sarı və narıncı xəbərdarlıq verilib.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

Şəki, Oğuz, İsmayilli, Yevlax, Bərdə, Tərtər, Mingəçevir, Daşkəsən, Goranboy, Naftalan, Göyçay, Zərdab və Ağdaşda narıncı xəbərdarlığa uyğun olaraq şimal-qərb küləyi əsəcək, küləyin sürəti 20.8-28.4 m/san-dək güclənəcək.

Bakıda və Abşeron yarımadasında, eyni zamanda ölkənin digər bölgələrində isə sarı xəbərdarlığa uyğun olaraq şimal-qərb küləyi əsəcək, küləyin sürəti 13.9-20.7 m/san təşkil edəcək.

AFFA "Neftçi"ni 15 min manat cərimələdi

AFFA İntizam Komitəsi "Neftçi"ni 15 min 700 manat məbləğində cərimələyib.

Buna Misli Premyer Liqasının VII turunda "Zirə" ilə matçda qeydə alınan qayda pozuntuları səbəb olub.

Paytaxt təmsilçisi 4 üzvü sarı vərəqə aldığı üçün 700 manat, azarkeşləri tərəfindən kütləvi iğtişas törədildiyinə görə 10 000 manat, məşqçisi Vəfadar Quliyev hakimin qərarına etirazla görə birbaşa qırmızı vərəqə aldığı üçün 5000 manat cərimə edilib. Məşqçiyə isə 2 oyunluq cəza verilib.

"Zirə" isə futbolçusu Ayron Qomisin (1 oyunluq cəza) ikinci sardan qırmızı vərəqə alması və VAR maşını ətrafında təhlükəsizliyin tam təmin edilməməsi səbəbindən ümumilikdə 1500 manat ziyanı düşüb.

Bundan başqa, "Sumqayıt" - "Turan Tovuz" oyununda ev sahibi, "Qəbələ" - "Şamaxı" matçında isə qonaq komandanın 4 futbolçusu sarı vərəqə aldığı üçün klublar hərəyə 700 manat cərimə ödəyəcək.

Elçin Ahoğluna qarşı sui-qəsd hazırlanıb

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində "Trend" Beynəlxalq İnformasiya Agentliyinin direktor müavini, "Baku Network" analitik platformasının rəhbəri, Azərbaycanın aparıcı siyasi şərhçilərindən və beynəlxalq təhlükəsizlik sahəsində ekspertlərindən biri olan Elçin Ahoğluna qarşı sui-qəsd cəhdi ilə bağlı cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi başlanıb.

Məhkəməyə Cinayət Məcəlləsinin 28-ci (cinayətə cəhd) və 277-ci (dövlət xadimi və ya ictimai xadimin həyatına sui-qəsd) maddələri üzrə ittiham olunan Sarıcanov Abulfəzi Azər oğluna qarşı cinayət işi təqdim edilib. İstintaqın məlumatına görə, təqsirləndirilən şəxs Elçin Ahoğluna qarşı hücumu məqsədyönlü şəkildə hazırlayaraq, cinayətin vaxtını və detalları diqqətlə planlaşdırıb.

Hakim Səbinə Adil qızı Məmmədzaadənin sədrliyi, hakimlər Eldar Hüseyn oğlu İsmayilov və Sabir Sübhü oğlu Hüseynovun iştirakı ilə keçirilən hazırlıq iclasında tərəflərin mövqeləri dəqiqləşdirilib və işin gələcək baxış qaydası müəyyən edilib.

Azərbaycanda bəzi rayonlarda iqtisadi həyat demək olar ki, tam dayanıb. Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) son hesabatı bölgələr üzrə dərin sosial-iqtisadi fərqləri bir daha üzə çıxarıb. Rəqəmlər göstərir ki, yeni iş yerlərinin əksəriyyəti Bakı və Abşeron iqtisadi zonasında açılır, regionlarda isə işsizlik artmaqda davam edir.

Statistikaya görə, Kəngərli və Ordubad rayonlarında 2025-ci ilin ilk yarısında bir də nə də yeni iş yeri yaradılmayıb. Eyni dövrdə Sədərək və Culfa rayonlarında cəmi 1, Babək rayonunda isə 2 yeni iş yeri açılıb.

İqtisadi aktivliyin zəif olduğu digər bölgələr sırasında Xızı (7), Daşkəsən (8), Şahbuz, Ucar və Zəngilan (hər birində 11) rayonları qeyd olunur. Bu göstəricilər həmin ərazilərdə demək olar ki, heç bir yeni iqtisadi fəaliyyətin olmadığını göstərir.

İlin ikinci rübündə isə mənzərə daha da ağırlaşıb - sıfır göstəricili rayonların siyahısına Sədərək də əlavə olunub. Həmin dövrdə Şuşa, Naftalan, Daşkəsən, Xızı, Babək və Culfa kimi 6 rayon və şəhərdə cəmi 1 yeni iş yeri, Masallıda isə 5 iş yeri açılıb.

Rəsmi məlumatlarda əksini tapan bu göstəricilər yalnız qeydiyyatda olan iş yerlərini əhatə edir. Halbuki bölgələrdə minlərlə insan nə rəsmi işsiz kimi qeydiyyatdan keçir, nə də sosial dəstək ala bilər. Çünki məşğulluq idarələrində qeydiyyat həm bürokratik əngəllərlə, həm də çox cüzi məbləğdə müavinətlərlə müşayiət olunur.

İqtisadçılar hesab edirlər ki, rayonlarda sənaye müəssisələrinin olmaması, kənd təsərrüfatında zəif təşkilatlanma və dövlət sifarişli istehsal proqramlarının dayandırılması bu

vəziyyətin əsas səbəblərindəndir.

İqtisadçı Xalid Kərimli “Yeni Müsavat”a bildirib ki, **ölkədə yeni iş yerlərinin açılması ilə yanaşı, bir çox müəssisələr də bağlanır**: “Vacib məsələ bazar balansının qorunmasıdır. Bağlanan iş yerləri açılardan çoxdursa, problem qaçılmaz olur. Digər tərəfdən, yeni açılan iş yerlərində maaşlar çox zaman aşağı olur, bu isə sosial vəziyyəti yaxşılaşdırmır. Qeyri-neft sektoru hələ də yətinə inkişaf etməyib. Adambaşına düşən ÜDM göstəricisi aşağıdır. İnsanlar məhz bu səbəbdən kütləvi şəkildə Bakıya, hətta Rusiyaya üz tutur”.

Ekspert xüsusilə Naxçıvanın acınacaqlı vəziyyətinə diqqət çəkib: “Muxtar respublika faktiki blokadadadır, ora nə investor gəlir, nə də istehsal mühiti formalaşır. Zəngəzur dəhlizi açıldıqdan sonra müəyyən canlanma ola bilər, amma hələlik vəziyyət çox ağırdır”.

Deputat Fazil Mustafa hesab edir ki, iqtisadi aktivliyin artması üçün real sahibkarlıq mühiti formalaşdırılmalıdır: “Əlverişli faizlə kredit götürmək, məhkəmə sisteminin sahibkarı qoruması, qeyri-rəsmi yoxlamaların qarşısının alınması əsas şərtlərdir. Mülkiyyətə toxunulmazlıq təmin edilməlidir ki, sahibkar sərmayəsini risk etmədən yatırımağa cəsarət etsin. Dövlət sahibkar qədr istehsalın inkişafını təmin edə bilməz.

Əyalətlərdən Bakıya axınının sirri açıldı

Rəsmi statistikaya əsasən, təkcə 2025-ci ilin ilk yarısında 20 mindən çox insan rayonlardan paytaxta köçüb - bu, son illərin “rekord” göstəricisidir...

İnhisarçılıq meylləri azaldılmalı, bazar hər kəs üçün açıq olmalıdır. Əgər bu mexanizmlər işləsə, azərbaycanlı sahibkar çox qısa müddətdə iqtisadi fəallığı bərpa edə bilər”.

İqtisadçı Natiq Cəfərli **isə problemin kökündə idarəetmə və investisiya mü-**

hiti ilə bağlı sistemli çatışmazlıqların dayandığını bildirir: “Bölgələrdə iqtisadi fəallığın yaranması üçün dövlətin zavod tikməsinə ehtiyac yoxdur. Hökumət elə şərait yaratmalıdır ki, yerli və xarici

investor özü gəlib zavod və fabrik tiksin. Bu gün əsas problem vergitutma, gömrük və idarəetmə sistemlərindəki xaosdur. İcra hakimiyyətləri biznesə əngəllər yaradır. Əgər siyasi, hüquqi və iqtisadi islahatlar aparılırsa, region-

larda investisiya axını və iş yerləri artar”.

Rəsmi statistikaya əsasən, təkcə 2025-ci ilin ilk yarısında 20 mindən çox insan rayonlardan Bakıya köçüb - bu, son illərin rekord göstəricisidir. Əgər bu tendensiya davam etsə, yaxın illərdə bölgələrin sosial infrastrukturunu tamamilə çökə, kəndlər boş qala bilər.

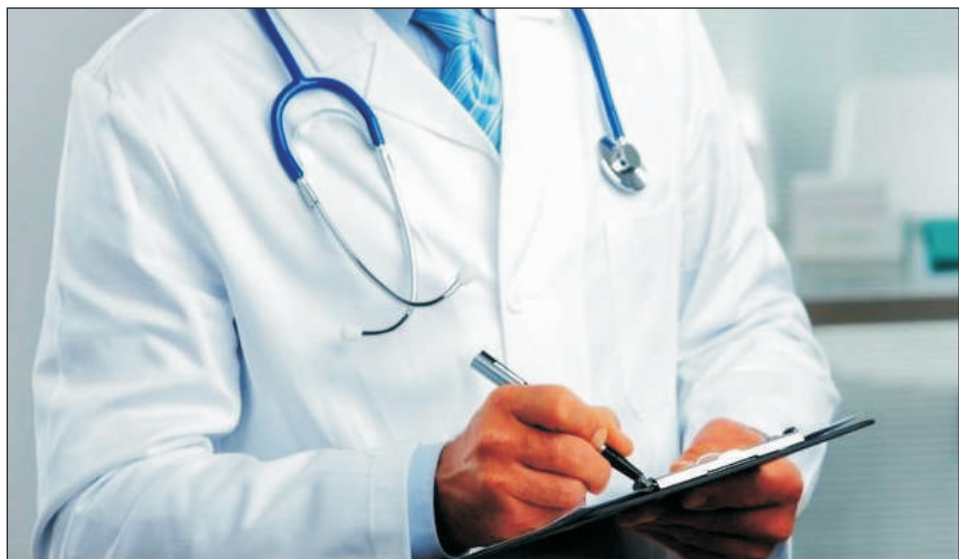
Realıq odur ki, iş yerləri Bakıda açılır, amma işsizlər bölgələrdə qalır. Rayonlardan Bakıya axının “sirri” sadədir - insanlar, sadəcə, yaşamaq və dolanmaq üçün qaçırırlar.

2025-ci il avqustun 1-nə olan rəsmi məlumata görə, iqtisadi fəal əhali sayı 5 milyon 355,4 min nəfərdir. Onlardan məşğul əhali 5 milyon 74,2 min nəfər, işsiz əhali isə təxminən 281,2 min nəfər təşkil edib, yəni işsizlik səviyyəsi 5,2% civarındadır.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,** “Yeni Müsavat”

Rayon həkimləri ilə bağlı ilginclə iddia

Peşəkar yaşlı həkimlər kütləvi şəkildə paytaxtdakı özəl klinikalara üz tuturlar - səbəblər...

Regionlarda ixtisaslı həkimlərin çatışmazlığı problemi hələ də aktuallığını qoruyur. Xüsusilə dar ixtisaslar üzrə həkim tapılmaması bəzi bölgələrdə tibbi xidmətlərin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir. Bu barədə TƏBİB-dən bildirilib. Qeyd olunub ki, rayonlarda peşəkar yaşlı həkimlər kütləvi şəkildə paytaxtdakı özəl klinikalara üz tuturlar. Gənc həkimlər isə bölgələrə getmək istəmirlər.

Neticədə çox xoşagəlməz mənzərə yaranır. Rayonlarda yaşayan insanlar adı bir cərrahiyyə əməliyyatı üçün Bakıya üz tutmaq məcburiyyətində qalırlar. Tutaq ki, əvvəllər ölkədə kardioloq, ginekoloq çatışmazlığı olardısı, bu zaman ixtisaslaşdırma edildi. Artıq bu da yoxdur. Eyni zamanda həkimlərin normal əməkhaqqı təminatı da mövcud deyil. Çox təəssüf ki, müstəqillik illərində bu problem daha da dərinləşdi. Nəti-

cədə digər ölkələr həkimlərimiz üçün daha cəlbedici oldu. **İllərin təcrübəli həkimi, pediatri Vaqif Qarayev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini bölüşüb**: “İcbari tibbi sığorta hələ işə düşməmişdən əvvəl mən onun ən çox təbliğatını aparan həkimlərdən biri idim. Çünki icbari tibbi sığorta tətbiq olunduqdan sonra həkimlər arasında rüşvət probleminin aradan qalxması, ikincisi isə rayonlardan Bakıya olan pasiyent

axınının azalması gözlənilirdi. Rüşvət məsələsini bir kənara qoyuram. İndi isə görünür ki, pasiyent axını hələ də davam edir. Niyə? Məsələn, gənc ailəli bir xanım həkim peşəkardır, amma onun Lerikdə işləməsi üçün əvvəlcə o xəstəxananın maddi-texniki bazası normal olmalıdır ki, müayinə metodlarından istifadə etmək mümkün olsun. Bakıdakı qədr olmasa da, ilkin müayinə üçün əsas avadanlıqlar olmalıdır. Varmı? Yoxdur. İkinci məsələ: gənc ailə 24 saat xəstəxanada qala bilməz. Onun ailəsi, uşağı, xəstəxanadan kənar həyatı var. Hərda yaşayacaq? Bu, ciddi problemdir. Uşağını qoymağa

normal bağça və məktəb varmı? Bakıdakı qədr olmasa da, normal şəraiti olan məktəb və bağçalar mövcud deyil. Gənc insandır, onun istirahətə, əyləncəyə, sosial həyata ehtiyacı var. Bu da yoxdur. Bəli, həkim işləməlidir, amma onun da normal həyatı olmalıdır. Deməli, əsas iki səbəb var: birincisi, maddi-texniki bazanın olmaması, ikincisi - sosial şəraitin yetərli olmaması. Bu gün Bakının klinikalarına getseniz, foyədə gözləyənlərin 50 faizi rayonlardan gələnlərdir. Onlar niyə gəlirlər? Ya həkim yoxdur, ya da həkim var, amma diaqnoz qoymaq üçün imkanı, avadanlığı yoxdur. Bu çox ciddi məsələdir. Ən çox şikayətlər cənub bölgəsindəki xəstəxanalarla bağlıdır. Bu xəstəxanalarda rəhbərlik tez-tez dəyişir - ya direktor, ya da baş həkim. Niyə dəyişir? İmkan verin işləsinlər də... Deməli, orada nə isə yolunda deyil. Ciddi təhlil aparılmalıdır”.

Ekspert qeyd edir ki, Azərbaycanda kifayət qədər peşəkar həkim var: “Onları bölgələrə yönəltmək üçün stimullaşdırıcı tədbirlər görülməlidir, onların yaşaması üçün şərait yaradılmalıdır. Bəzən bir yerdə kardioloji mərkəz açılır, amma başqa yerlərdə yoxdur. Bu, acınacaqlı haldır. Həkimlərin maaş məsələsi də insanlar arasında narazılıq doğurur. Sürücü, haqları bağışlanı, gənc hə-

pinəci pul söhbəti edə bilər, amma həkim edə bilməz? Bu, sovet dövründən qalma bir düşüncə tərzidir. Niyə etməməlidir axı? Bütün dünyada ən yüksək maaş alanlar kardiocərrahlar və neyrocərrahlardır. Tutaq ki, azərbaycanlı xaricdə təhsil alıb və orada bu ixtisas sahiblərinin nə qədər maaş aldığını görüb. Sonra gəlib Lənkərana, ona min manat maaş təklif olunur. Təbii ki, ora getməyəcək. Bir sözle, həkimləri rayonlara yönəltmək üçün ilk növbədə maddi-texniki baza mövcud olmalı, maaşlar isə yüksək səviyyədə təmin edilməlidir”.

Azərbaycanla coğrafi və sosial cəhətdən yaxın olan bir sıra ölkələrdə bölgələrə həkim cəlb etmək üçün müxtəlif mexanizmlər tətbiq olunur. Məsələn, Türkiyədə tibb universitetini bitirən həkimlər dövlət tərəfindən təyin olunmuş bölgələrdə müəyyən müddət işləməyə məcburdurlar. Bu məcburi xidmət sistemi həkimlərin bölgələrə yönləndirilməsində effektiv mexanizmlərdən biridir. Eyni zamanda ucqar bölgələrdə çalışan həkimlərə əlavə maaş, mənzil və digər sosial dəstək təqdim olunur. Bundan başqa, bu həkimlərə gələcəkdə ixtisaslaşma və karyera yüksəlişi üçün müəyyən üstünlüklər də verilir.

Gürcüstanda isə hökumət könüllü şəkildə bölgələrdə işləməyə razı olan həkimlərə maddi müavinətlər və güzəştlər təqdim edir. Təhsil haqları bağışlanır, gənc hə-

kimlərə əlavə maaş təyin olunur və gələcəkdə iri tibb mərkəzlərində işləmək üçün üstünlüklər verilir. Rusiya bu sahədə “Zemskiy Vrach” adlı xüsusi dövlət proqramı tətbiq edir. Bu proqram çərçivəsində kənd və ucqar bölgələrdə işləməyə razı olan gənc həkimlərə birdəfəlik olaraq 1 milyon rubla qədər vəsait ödənilir. Eyni zamanda mənzil, sığorta və istirahət imkanları da dövlət tərəfindən təmin edilir. Bölgələrdəki tibb müəssisələri müasir avadanlıqlarla təchiz olunur və həkimlərə texniki dəstək göstərilir.

İranda isə həkimlər üçün məcburi dövlət xidməti sistemi mövcuddur. Tibb universitetini bitirən məzunlar diplom almaq üçün əvvəlcə bölgələrdə müəyyən müddət işləməlidirlər. Eyni zamanda bölgələrdə çalışan həkimlərə telemedicina və mərkəzlə birbaşa əlaqə imkanı yaradılır, bu da onların peşəkar fəaliyyətini dəstəkləyir. Bu həkimlərə ixtisaslaşmaya keçdi zamanı əlavə üstünlüklər də verilir.

Bu təcrübələrdən belə nəticə çıxarmaq olar ki, bölgələrə həkim cəlb etmək üçün yalnız maaş artımı ilə kifayətlənmək olmaz. Həm sosial şərait, həm də peşəkar inkişaf imkanları təmin edilməlidir. Məcburi xidmət modelləri, birdəfəlik yüksək ödənişlər, evlə təminat, vergi güzəştləri və gələcək karyera üstünlükləri həkimləri bölgələrə yönəltmək üçün effektiv vasitələrdir.

□ **Afaq MİRAYIQ,** “Yeni Müsavat”

Niyə 2026-da və niyə Azərbaycanda?

“Türk Dövlətləri Təşkilatının Qəbələdə keçirilən 12-ci Zirvə toplantısından sonra bizə təsir edən bəyannamə qəbul edilib. Xüsusən yeddi ölkənin lideri birgə bəyannamədə Orta dəhlizin, o cümlədən Zəngəzur dəhlizinin strateji əhəmiyyətindən danışaraq, bunun türk dövlətləri arasında əlaqələrin möhkəmlənməsinə, ticarət dövriyyəsinin artırılmasına, iqtisadi əməkdaşlığın inkişafına töhfə verəcəyini vurğulayıb. Onlar bu məsələlərlə bağlı ümumi mövqelərin işlənilib hazırlanmasının vacibliyini də təsdiq ediblər”.

Bunu Ermənistan müdafiə nazirinin keçmiş müavini Artak Zakaryan deyib. “Azərbaycan Türkiyənin dəstəyi ilə Zəngəzur dəhlizi konsepsiyasını israrla beynəlxalq qavrayış obyektinə çevirir, bu antiərməni ideyası ətrafında getdikcə daha çox tərəfdar toplamağa çalışır, sözügedən məsələdə lazımi beynəlxalq dəstəyi hazırlayır. O da sirr deyil ki, türkdilli dövlətlər arasında hərbi, müdafiə, təhlükəsizlik sahələrində genişmiqyaslı əməkdaşlıq planlaşdırılır. Əliyev buna əsaslanaraq, 2026-cı ildə məhz Azərbaycanda üzv dövlətlərin birgə təlimlərinin keçirilməsini təklif edib. Nəyə görə 2026-cı ildə? Nəyə görə məhz Azərbaycanda (Cənubi Qafqaz regionunda)? Bəs türkdilli dövlətlərin birgə təlimlərinin əsas şərti, məqsədi nə olacaq? Görünür, İran ətrafındakı hərbi əməliyyatlar davam edəcək. NATO isə Rusiyaya qarşı hərbi əməliyyatların intensivləşdirilməsini və genişləndirilməsini müzakirə edir. Bəs Paşinyanın bu uğursuz, tamamilə saxtalaşdırılmış və barbad siyasəti qarşısında Ermənistan nə edəcək?”, - o bildirib.

Azərbaycan, İran, Rusiya və Qazaxıstan Hərbi Dəniz Qüvvələri Xəzər dənizində təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi və əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi məqsədilə strateji əməkdaşlıq sazişi imzalayıb.

İRNA xəbər verir ki, sə-nəd Sankt-Peterburqda Xəzəryanı ölkələrin Hərbi Dəniz Qüvvələri komandirlərinin görüşü zamanı imzalanıb.

Bu müqavilənin müddəalarına görə, heç bir xarici dövlətin və ya qeyri-regional dövlətin Xəzər dənizinin daxili işlərinə qarışmaq hüququ olmayacaq. Vurğulanır ki, Xəzər dənizinin təhlükəsizliyini yalnız Xəzəryanı dövlətlər özləri təmin etməlidir.

2018-ci il avqustun 12-də Qazaxıstanın Aktau şəhərində 5 Xəzəryanı dövlətin-Azərbaycan, Rusiya, İran, Qazaxıstan və Türkmənistanın iştirakı ilə Xəzər dənizinin statusu haqqında konvensiya imzalandı. Konvensiyada təhlükəsizlik məsələlərinə də toxunularaq Xəzər dənizində tərəflərə məxsus olmayan silahlı qüvvələrin mövcud olmaması, tərəflərdən hər hansının əleyhinə təcavüz və digər hərbi fəaliyyətin həyata keçirilməsi üçün hər hansı bir tərəfin öz ərazisini digər dövlətlərə verməməsi kimi prinsiplər, həmçinin tərəflərə məxsus gəmilərin (mülki və hərbi) ərazi sularından keçidi, daxili sulara daxil

olması və tərk etməsi şərtləri də göstərilib. İndi yenidən tərəflərin belə bir sənəd imzalaması haqlı suallar doğurur. Niyə belə bir sənəd imzalanmasına ehtiyac yaranıb və s. Aydındır ki, Rusiya və İran indi dünya ilə qarşıdurma həddindədir. Yeni öz kölgələrindən belə ehtiyat edirlər. Mümkündür ki, bu saziş də həmin qorxudan doğub. Yeri gəlmişkən, İran parlamenti Xəzərlə bağlı 2019-cu il konvensiyasını hələ də ratifikasiya etməyib.

Milli Məclisin deputatı Azər Badamov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Xəzər sülh və əməkdaşlıq dənizidir: “Xəzəryanı ölkələr arasında dənizin səthinin bölünməsi ilə bağlı razılaşma imzalanıb. Yeni xəzəryanı ölkələrin özünə məxsus akvatoriyaları məlumdur və hər bir ölkə öz akvatoriyasından səmərəli istifadə edir. Həm də Xəzər dənizindən Transxəzər beynəlxalq nəqliyyat marşrutu keçir. Bu baxımdan Xəzər dənizində dayanıqlı təhlükəsizlik təmin edilməlidir. Azərbaycan, İran, Rusiya və Qazaxıstan Hərbi Dəniz

Xəzərlə bağlı yeni saziş - iki ölkənin qorxusu

2018-ci ilin avqustunda imzalanmış konvensiyada nəzərdə tutulmuş razılaşmalar niyə yeniləndi?

Qüvvələri arasında Xəzər dənizində təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi və əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi məqsədilə strateji əməkdaşlıq sazişinin imzalanması Xəzərdə təhlükəsizliyin təmin edilməsində dəniz qüvvələrinin professionallaşmasının artırılmasına xidmət edir. Təbii ki, Xəzərə kənar qüvvələrin gətirilməsinin yolverilməz olduğu müvafiq konvensiyada öz əksini tapıb. Amma Xəzərdə mövcud hərbi donanmaların koordinasiya olunmuş şəkildə fəaliyyəti vacibdir. Bu baxımdan imzalanmış müvafiq sazişin əhəmiyyətli sənəd olduğunu hesab edirəm. Düzdür, bu sazişin indiki məqamda imzalanmasına görə fərqli yanaşmalar olacaq. Yeni xəzəryanı ölkələrin hamısında sabitlik yoxdur. Çünki Rusiya Ukrayna ilə 4 ilə yaxındır ki, müharibə şəraitindədir. İranla bağlı gərginlik yenidən dərinləşir. Amma müvafiq sazişin imzalanmasında əsas məqsədin Xəzərdə təhlükəsizliyin və əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi olduğunu diqqətdən kənarda saxlamalı deyilik”.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva bütün bunların şimal və cənub qonşularımızın beyinlərinin məhsulu olduğunu söylədi: “Azərbaycan, İran, Rusiya və Qazaxıstanın Hərbi Dəniz Qüvvələrinin Xəzər dənizində təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi və əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi məqsədilə strateji əməkdaşlıq sazişi imzalaması çox güman ki, Rusiya və İranın “müəyyən narahatlıqlarından” qaynaqlanan nüanslarla birbaşa əlaqədirdir. Kreml və Tehran bu yolla Türk Dövlətləri Təşkilatı ölkələri arasında nifaq salmağa çalışır. Yeni Türkmənistan da buraya daxil edilə bilərdi. Amma Aşqabadi bu cür sazişlərdən kənarda saxlamaq birbaşa Tehran və Moskvanın beyninin məhsuludur.

Sənəd Sankt-Peterburqda Xəzəryanı ölkələrin Hərbi Dəniz Qüvvələri komandirlərinin görüşü zamanı imzalanması onu göstərir ki, rutin sazişlərdən deyil. Rusiya və İranı yaxın gələcəkdə ciddi münaqişə və böhranlar gözləyir. Bu baxımdan, düşünürəm ki, Moskva və Tehran Xəzər dənizində təhlükəsizlik məsələlərindən tam əmin olmaq is-

təyir. Digər tərəfdən, Rusiyanın digər narahatlığı Türkiyə ilə bağlıdır. Türkiyə NATO ölkəsidir və Xəzərdə hər hansı şəkildə boy göstərməsi İran və Rusiyanın maraqlarına uyğun deyil. Bu müqavilənin müddəalarına görə, heç bir xarici dövlətin və ya qeyri-regional dövlətin Xəzər dənizinin daxili işlərinə qarışmaq hüququ olmayacaq.

Buradan da aydın görünür ki, Türkiyə və Azərbaycanın müttəfiqliyi şimal və cənub qonşularımızı narahat edir. Özü də bu narahatlıq təkcə Türkiyə amili ilə yekunlaşmır. Türkiyənin Xəzər dənizində boy göstərməsi həm də NATO təhlükəsi kimi görünür. Sənəddə göstərilir ki, Xəzər dənizinin təhlükəsizliyini yalnız Xəzəryanı dövlətlər özləri təmin etməlidir. Bu müddəa həm də Qazaxıstan-Çin münasibətlərinə işa rədir. Yeni Türkiyə narahatlığı ilə yanaşı, Tehran və Moskvanı Çin amili də “incidir”. Qazaxıstanla Çin arasındakı münasibətlər son dövrlərdə strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qalxmıqdadır. Bu tendensiyaadan ən çox narahat olan ölkə məhz Rusiyadır. Əslində son sazişə ehti-

yac yox idi. Çünki 2018-ci il avqustun 12-də Qazaxıstanın Aktau şəhərində 5 Xəzəryanı dövlətin - Azərbaycan, Rusiya, İran, Qazaxıstan və Türkmənistanın iştirakı ilə Xəzər dənizinin statusu haqqında konvensiya imzalandı. Həmin konvensiyada təhlükəsizlik məsələləri aydın şəkildə göstərilib. “Tərəflərdən hər hansının əleyhinə təcavüz və digər hərbi fəaliyyətin həyata keçirilməsi üçün hər hansı bir tərəfin öz ərazisini digər dövlətlərə verməməsi” kimi prinsiplər də Türkiyə və Çin amilini neytrallaşdırmaq, İran və Rusiyanı ön planda tutmaq üçündür. İran və Rusiya yeni dünya düzenində ağır sınaqlarla üzləşəcək. Bunu həmin ölkələrin beyin mərkəzləri yaxşı başa düşür. Ona görə də Xəzəri özləri üçün “təhlükəsiz zolağa” çevirmək istəyirlər. İstənilən halda, Moskva və Tehran onu da yaxşı anlayır ki, “Xəzər sazişi” Bakı və Astana üçün ciddi əhəmiyyət daşımayan və parlamentlərin uzun müddət yubadacağı, ratifikasiya etməyə tələsməyəcəyi sazişlərdəndir”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

"İranlılar ciddi şəkildə gözləyirlər ki, oktyabrda və ya ən azı Yeni il öncəsi İsrail ABŞ-nin dəstəyi ilə yenidən hərbi əməliyyatları bərpa edəcək". Ayna.az xəbər verir ki, "The Moscow Times" yazır.

"The Moscow Times" yazır ki, rejimin dini rəhbəri Xamneyi yerin dərinliklərində gizlənmir, məlum olmayan yerdə və qeyri-müəyyən vaxtda nadir çıxışlar edir: "Silahlı qüvvələrin və İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusunun (SEPAH) bütün yüksək rütbəli komandirləri də evdə uzun müddət qalmaqdan çəkinərək və hər gecə yataq otaqlarını dəyişdirərək gizlənilirlər. Rəsmilərin və siyasətçilərin ictimai bəyanatları onların istənilən hücumu dəf etməyə hazır olduqları barədə döyüş-kən bəyanatlarla doludur".

Qeyd olunur ki, iyun ayında 12 gün ərzində ölkənin hərbi kompleksinin demək olar ki, bütün üst hissəsini məhv edən, hava hücumundan müdafiə sistemini və raket proqramının əhəmiyyətli bir hissəsini zərər-sizləşdirən İsrail hava hücumlarına bənzər bir zərbə gözlənilir hər gün və hər saat hiss olunur: "İrana hücum üçün rəsmi bəhanə mövcuddur. İslam Respublikası BMT Təhlükəsizlik Şurasının altı qətnaməsinə məhəl qoymayaraq, atom bombası yaratmaq məqsədi daşıyan nüvə proqramını məhdudlaşdırmaq üzrə öhdəliklərini pozub. Sentyabrın 28-dən etibarən İran iqtisadiyyatının çökməsinə səbəb ola biləcək sanksiyaların tam silsiləsi bərpa edilib. Su, elektrik və qaz təchizatında fasilələr artır, inflyasiya artıq tüğyan edir və milli valyuta zəifləyir: ABŞ dol-

ları hazırda bir milyon rialdan baha satılır. İqtisadi sanksiyalarla yanaşı, bəzi iranlı politoloqlar və analitiklər hesab edirlər ki, Təhlükəsizlik Şurası məsələ, 2011-ci ildə Liviyada olduğu kimi, başqa cür etmək mümkün olmadıqda, beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin güc yolu ilə qorunub saxlanması və ya bərpasını şərtləndirən BMT Nizamnaməsinin VII fəslə əsasən bu ölkəyə qarşı beynəlxalq hərbi əməliyyatları artıq faktiki olaraq sanksiyalaşdırıb".

Qeyd olunur ki, İranın siyasi istəblişmenti fəlakətli inkişafın qarşısını almaq üçün cəhd göstərib: "İslahatçı" qruplar Xamneyini ölkənin kursunu kökündən dəyişməyə rejimin bütün siyasi sisteminin dağılmasının qarşısını almağa inandırmağa ümid edirdilər. Buna nail olmaq üçün Ali Rəhbər Qərb şərtləri ilə razılaşmalı idi: nüvə və raket proqramlarını ləğv etmək, bütün Yaxın Şərqdə terror təşkilatlarına sponsorluq etməyi dayandırmaq, müxəlifətin sıxışdırılmasına son qoymaq, televiziyanın müstəqilliyinin önünü açmaq, siyasi məhbusları azad etmək, SEPAH-ın ölkənin iqtisadi və mədəni siyasətinə təsirinin qarşısını almaq və s. Tezliklə məlum oldu ki, Xamneyi belə bir təslimiyyətin qəti əleyhinədir. İran siyasətindəki dəyişikliklərlə böhranın müharibəsinə həllinə dair gözləntilər puça çıxdı. Bir müddət İran rejiminin daxili çə-

Məmurlar ailələrini və əmlaklarını ölkədən çıxarır

"The Moscow Times" cənub qonşumuzda rejim dəyişikliyinə hazırlıqlardan yazır

kişmələrlə daxildən sarsıdılacağına ümid var idi. Amma islamçılar repressiya yolu ilə güclərini möhkəmləndirməyə başladılar. Xarici müxəlifət nümayəndələri-

nə görə, İranda ilin əvvəlindən bəri ən azı min adam edam edilib, qurbanların əhəmiyyətli bir hissəsi siyasi səbəblərə görə asılıb".

"The Moscow Times" qeyd edir ki, rejimi zəiflətmək üçün son, ölməkdə olan ümid ölkənin aparıcı simalarının xaricə qaçması

□ "Yeni Müsavat"

Bu adamı öldürmək üçün Azərbaycan sərhədində müharibə!?

İranın dini lideri Əli Xamneyinin yaxın adamından sensasion iddia; İsrail 12 günlük müharibədə yarımçıq qalan işi bitirmək istəyir - ABŞ-nin bu dəfə razılığı var(mı)

İsrailin oktyabrın 7-də, HƏMAS-ın hücumunun 2-ci ildönümündə İrana zərbə endirəcəyi haqda iddialar təsdiqlənmədi. Belə hesab etmək olar ki, İsrailin əsas müttəfiqi ABŞ HƏMAS-la mümkün Qəzza razılaşması ərəfsində regionda yeni xaosun yaranı biləcəyi təhlükəsindən ehtiyatlanıb. Başqa tərəfdən, ən vacib məsələ indiki rejimin yerinə İranda siyasi qüvvə olmaması sayılır.

Əli Xamneyinin müşaviri və hərbi sahə üzrə köməkçisi Yəhya Rəhim Səfəfinin oğlu Həməzə Səfəvi sensasion sayıla biləcək iddia ilə çıxış edib. (mənbə: Pressklub.az). Tehran Universitetinin siyasi elmlər professoru Həməzə Səfəvi müsahibəsində Seyid Əli Xamneyinin öldürülməsi ehtimalı və İsrailin bunu etmək qabiliyyəti barədə bir neçə dəfə danışmış. O, bu ehtimalı "dağıdıcı və narahatedici ssenari" adlandırır. Həməzə Səfəvi İsrailin bu addımı ABŞ təsdiqləmədən də ata biləcəyini ehtimal edib: "ABŞ Prezidenti Donald Tramp deyib ki, İsrail bunu etmək istəyib, onları dayandırın. İndi sual budur: "Bir gün onlar bunu ABŞ-nin icazəsi olmadan edərlərsə, ABŞ nə edəcək?"

Müşavir Rəhim Səfəvi İranla İsrail arasında 12 günlük müharibədən sonra mövcud vəziyyət haqqında belə danışmış: "Biz indi atəşkəs vəziyyətində deyil, müharibə mərhələsindəyik. Bizimlə Ştatlar və İsrail arasında heç bir protokol, qanun, müqavilə imzalanmayıb. Biz hərbiçilər ssenari yaradıq, biz pis vəziyyəti görürük və bu plana hazırlaşırıq". Belə anlaşılır ki, İranı yeni müharibə gözləyir, bu dəfə isə əsas hədəf bir nəfər - Xamneyi olacaq.

Həməzə Səfəvinin çıxışı həm də İranda yeniliyə hazır olmaq çağırışı kimi dəyərləndirilə bilər.

Bu iddialar nə dərəcədə real görünür?

Politoloq Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, bu iddiaların yaxın zamanda gerçəkləşməsi gözlənilmir: "İsrail İranın ali dini liderini fiziki aradan götürmək istəsəydi bu ilin iyun ayında İranla qısa müddətli müharibə həyata keçirərək bunu edərdi. Lakin İsrail SEPAH ko-

mandanı da daxil, bir qrup İran generalını, hərbi-siyasi elitaya daxil şəxsləri aradan götürsə də Əli Xamneyiyə toxunmadı. Bu, heç də İranın ali dini lider vurulacağı halda İsraili yer üzündən siləcəyi bəyanatlarından İsrailin qorxmasından irəli gəlir.

Sadəəcə olaraq, İsrailə İranın mühüm hərbi obyektlərini, uranın zənginləşdirildiyi obyektlərini, nüvə alimlərini, generaları vurmaq lazım idi və bunları da etdi. Təl-Əvivə heç də İranın cavab zərbələri da-

yandırmadı. İsrail qısa müddətli əməliyyat planını həyata keçirdi və əvvəldən də nəzərdə tutduğu kimi dayandırdı. Məlum oldu ki, ali dini liderin öldürülməsi plana daxil deyil. İndi də hesab edirəm ki, yaxın dövr üçün nə İsrailin İrana qarşı yeni müharibəyə başlaması, nə də Əli Xamneyinin öldürülməsi real deyil. Ali dini liderin müşaviri və hərbi sahə üzrə köməkçisi Yəhya Rəhim Səfəvi və digər İran rəsmilərinin özləri belə, verdikləri açıqlamalarda ehtimallarla çıxış edirlər. Diqqət edəndə görürük ki, onlar "İsrail Əli Xamneyini öldürəcək, müharibə başlayacaq" kimi qəti, birmənalı fikirlər səsləndirmirlər. Bütün açıqlamalarında "ehtimal olunur" fikrini qeyd edirlər. Nəzəri cəhətdən hətta hesab etsək ki, İsrail-İran müharibəsi tezliklə başlayacaq, ali dini lider aradan götürüləcək, bu, müharibənin miqyasını genişləndirə bilər, amma müddətini uzatmaz. Çünki Əli Xamneyinin yoxluğu İranda sistemin çöküşünü reallaşdırır və belə vəziyyətdə İranın uzunmüddətli müharibə aparmaq imkanları olmaz. İranın başı daha çox öz daxilində yaranmış yeni problemlərə qarşıdır".

Politoloq Xəyal Bəşirov isə bildirdi ki, İranla İsrail arasında 12 günlük müharibə problemləri həll etmədi, əksinə, dərinləşdirdi: "İndi hər iki əlindən gələni edir ki, qarşıdakı dövrdə nə zamansa alovlanacaq müharibəyə daha ciddi hazır olsun. Hər iki tərəf müharibəyə hazırlaşır və anlayır ki, gec-tez müharibə qaçılmazdır. Lakin müharibə-

nin dəqiq vaxtı barədə fikir söyləmək çətindir. Bunu heç İran rəsmiləri belə, söyləmir. İsrailin İran qarşı müharibəyə başlaması ABŞ-nin razılığı və dəstəyi olmadan baş verə bilməz. Hansısa kiçik əməliyyat ola bilər, ancaq bu, müharibə demək olmayacaq. İsrail 12 günlük əməliyyatda İranın ali dini liderini öldürə bilmədi. ABŞ Prezidenti Donald Tramp sonradan dedi ki, İsrail davam etsəydi, Əli Xamneyi öldürüləcəkdi, ancaq Amerika bunun qarşısını aldı. İranın hərbi-siyasi rəhbərliyinin önəmli şəxsləri öldürüldü. Hətta sonradan məlumat verildi ki, prezident Məsud Pezeşkiana da sui-qəsd həyata keçirilib. Ancaq ali dini liderə qarşı bunları etmədilər. Belə durumda sual meydana gəlir ki, Əli Xamneyinin həyatda qalmasını ABŞ istəyir? Bu suala da birmənalı cavab vermək çətindir. Mən hesab edirəm ki, Əli Xamneyi öldürülsə belə, Səddam Hüseynin, Qəddafinin öldürülməsi Qərb dünyasında hansı rezonansa səbəb olmuşdusa Xamneyinin öldürülməsi də buna gətirib çıxaracaqdı. Hesab edirəm ki, İsrail ali dini lideri öldürə bilmədiyi üçün Tramp "onun öldürülməsinin qarşısını aldıq" açıqlamasını o zaman verməyə məcbur olmuşdu. Ancaq onu da hesab edirəm ki, dəqiq vaxtı bilinməyən, ancaq baş verəcəyi dəqiq olan İsrail-İran müharibəsində Əli Xamneyi əsas hədəf olacaq, onu bu dəfə öldürmək qarşıya əsas hədəf kimi qoyulacaq".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Polşanın TVP World telekanalına müsahibəsində Ermənistan-Azərbaycan münasibətləri, Vaşinqtonda imzalanmış bəyannamə, sülh müqaviləsi və regiondakı dəyişikliklərdən danışib və bir sıra məsələlərə toxunub.

Mirzoyan eyni zamanda bəyan edib ki, guya Azərbaycan əlavə şərtlər irəli sürür: "Biz onu imzalamağa hazırıq. Lakin Azərbaycan tərəfi əlavə şərtlər irəli sürür və biz bununla razı deyilik. Bununla belə, proses imza mərhələsinə gəlmədən də davam edir. Məsələn, biz artıq birlikdə ATƏT strukturlarına müraciət etmişik ki, Minsk prosesi bağlansın".

Mirzoyan Azərbaycanın sülh müqaviləsinin imzalan-

Təhlilçiyə görə, nazirin bu fikri Polşa mediasında söyləməsi həm xarici auditoriyanın diqqətini çəkməyə hesablanıb, həm də da-xildə mövqe qazanmaq niyyəti güdür: "Yəni elə görünməsin ki, hakimiyyət Bakının hər sözüne əməl edir. Çünki müxalifət iqtidarı Azərbaycanın sözü ilə oturub-durmaqda ittiham edir". Politoloq əlavə edib ki, bütün hallarda Ermənistan "ev tapşırığı"nı icra

İrəvandan sülhə qarşı "polyak hücumu"

Ermənistan Azərbaycanın konstitusiyaya düzəliş tələbini yerinə yetirməsə... - Bakıdan sərt xəbərdarlıq

ması ilə bağlı irəli sürdüyü əlavə şərtlər haqda danışmayıb. Ermənistanın razı olmadığı bu şərtlər nədən ibarətdir? Maraqlıdır, erməni nazir bu haqda avqustun 8-dən sonra ilk dəfə niyə məhz indi danışır?

Dövlət idarəçilik Akademiyasının müəllimi Züriyə Qarayevanın fikrincə, Mirzoyan Azərbaycanın konstitusiyaya dəyişikliyi tələbini "əlavə şərt" kimi nəzərdə tutur. Onun bildirdiyinə görə, baş nazir Paşinyan referendum olacağını təsdiqləyib və etiraf edib ki, əgər qanunvericilikdə başqa dövlətin ərazi bütövlüyünə şübhə yaradan müddəə varsa, buna Konstitusiyaya Məhkəməsi qərar verəcək. Politoloq hesab edir ki, bu bəyanatdan sonra erməni XİN rəhbərinin verdiyi açıqlama düzgün deyil və rəsmi İrəvanın siyasətində ziddiyyətləri ortaya çıxarır: "Ermənistan rəsmiləri hər platformada bir fikir söyləyir. Ona görə dedikləri uyğun gəlmir. Azərbaycan əlavə şərt irəli sürməyib. Bizim açıq şəkildə iki tələbimiz olub. Biri Minsk Qrupunun ləğvi idi və reallaşdı. İkincisi isə ərazi iddiasını konstitusiyadan çıxarmaqdır. Düşünürəm ki, Mirzoyanın nə deməyindən asılı olmayaraq son tapşırıq da yerinə yetiriləcək. Çünki Ermənistanın nicatı bu addımı atmaqdır. O baxımdan, erməni diplomat müəyyən qədər manipulyasiya etməyə çalışıb".

edəcək: "Hətta bunu parlament reallaşdıra bilər. SSRİ Ermənistanın Ali Soveti Qarabağın birləşdirilməsi qərarını qəbul edib. Bunu da indiki erməni parlamenti ləğv edə bilər. O zaman referendumda da ehtiyac qalmaz. Üstəlik, parlamentdə hakimiyyət Paşinyanın partiyasındadır. Bu da böyük üstünlük qazandırır. Sadəcə, iqtidar bu dəyişikliyi ayrıca etməkdən çəkinir və daxili təpkilərdən qorxur. Nəzərə alaq ki, erməni xalqında revanş hissi ölməyib və hələ də "artsax" ideyasına, Qarabağa qayıdışa inanırlar".

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Ehtiram Mehdiyev isə İrəvanın bu bəyanatlarla sülh prosesinə zərər vurduğunu düşünür. Onun sözlərinə görə, Ermənistan daha əvvəl də Azərbaycanı sülh sənədini imzalamamaqda ittiham edirdi: "8 avqustdan əvvəl deyilirdi ki, İrəvan sülhə hazırdır, guya Bakı razılaşmışdır. İndi də yekun sülh sənədi ilə bağlı bizi günahlandırmağa başlayıblar. Ermənistanın "əlavə şərt" dediyi tələbimiz qüvvədədir və burada gizli nüans yoxdur. Mirzoyan yaxşı bilir ki, ölkəsinin konstitusiyasında və müstəqillik aktında Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi ideyası var. Necə ola bilər ki, bu iddia saxlansın, həm də yekun sülh müqaviləsi bağlansın? Eyni iddia Azərbaycanın qanunvericilik sənədlərində yer alsaydı, İrəvanın mövqeyi nədən ibarət olardı?"

Partiya funksioneri sülh prosesini pozan bəyanatlara son qoyulmalı olduğunu hesab edir. Onun sözlərinə görə, olduqca kövrək bir dövrdür və Ermənistan rəsmiləri çıxışlarında ehtiyatlı olmalıdır: "Bundan kənar güclər istifadə edə bilər. Onsuz da sülh prosesinin pozulmasında maraqlı qüvvələr var. Biz onların əlinə bəhanə verməli deyilik. Xüsusən də erməni tərəfi bilməlidir ki, Cənubi Qafqaz həssas dönmə yaşayır. Azərbaycanı ittiham etməkdənsə, referendumda gedərək məlum tələbi icra etmək lazımdır. Bizim başqa şərtimiz yoxdur. Paraflanan sülh mətnində də hər şey aydın göstərilib. Bizim şərtimiz sülh mətninə aid deyil. Bu, tələbin haqlı olduğunu qarşı tərəf də, Tramp administrasiyası da bilir".

E.Mehdiyevin ehtimalına görə, əks halda, 8 avqustda yekun sülh sazişinin imzalanmasına çağırış edilirdi: "Tramp yaxşı bilir ki, Ermənistan Konstitusiyasında zərərli məqamlar yer alıb deyə yekun sənəd olmadı. Azərbaycan Prezidenti də qeyd etdi ki, 8 avqustda sülh müqaviləsinin imzalanmasını istədi, amma məlum iddia buna əngəl oldu. Ona görə də gedib o düzəlişi etsinlər. Eyni zamanda əlavə problemi yaranan tərəf elə İrəvandır. Əgər bu dəyişiklik çoxdan olsaydı, indi sülh müqaviləsi üçün problem qalmazdı. Er-

mənistanın ara qarışırdıranlığı sülh yolunda əngəl yaradır. Fikrimcə, Paşinyan prosesi sürətləndirməlidir. İlk növbədə özünə lazımdır".

Xatırladaq ki, Ermənistan parlamenti növbədənəkar iclasında "Ermənistan və Azərbaycan arasında sülhün bərqərar olması haqqında" bəyanat layihəsini qəbul edib. Hakim "Vətəndaş Müqaviləsi" fraksiyası tərəfindən hazırlanan bəyanatda bu il 8 avqustda Vaşinqtonda Azərbaycan, Ermənistan və ABŞ liderləri tərəfindən imzalanmış sənədlərdə əks olunan əsas tezislər yer alır. Parlament bu bəyanatla Ermənistan və Azərbaycanın ictimaiyyəti, eləcə də siyasi, ekspert və mədəniyyət dairələrini münafiqşəni yenidən qızdıran diskurs və hərəkətlərdən çəkinməyə çağırır.

Bəyanat layihəsini parlamentin növbədənəkar iclasında hakim partiyanın fraksiyasına rəhbəri Ayk Kondjoryan təqdim edib. O bildirib ki, 8 avqustda Azərbaycan və Ermənistan sülh haqqında bəyanat qəbul etməklə Ermənistan və Azərbaycan arasında bərpə olunmuş sülhü dəstəkləməli və bütün maraqlı tərəfləri bu sülhün möhkəmləndirilməsi və inkişafı üçün çağırmalıdır", - o bildirib.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Paşinyanın Zəngəzur xahişinə rədd cavabı

İrəvanda adının nə qoyulmasından asılı olmayaraq, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın razılaşdığı layihə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tələb etdiyi Zəngəzur dəhlizidir. Bu barədə "Past" qəzeti məlumat yayıb.

Nəşr yazıb ki, Ermənistanın baş naziri yolun adı ilə bağlı Bakı ilə mübahisə etməyə çalışsa da, Azərbaycan lideri bu məsələdə güzəştəzsizdir.

Həmçinin mənbə qeyd edib ki, Nikol Paşinyan yol üzərində Bakının tələb etdiyi nəzarət üsulları ilə razılaşır: "Baş nazir Bakının Azərbaycan vətəndaşlarının Naxçıvana və əks istiqamətə gedərkən Ermənistan sərhədciləri ilə qarşılaşmamaları tələbini yerinə yetirmək üçün yollar axtarır və hətta həmin hissənin ekstraterritorial statusda olmasına hazırdır. Onun Əliyevdən xahiş etdiyi yeganə şey "Zəngəzur dəhlizi" ifadəsini işlətməyi dayandırmaqdır, amma Azərbaycan lideri bu məsələdə güzəştəzsizdir. İlham Əliyevin Türk Dövlətləri Təşkilatının Qəbələdə keçirilən sammitində verdiyi mesajlar da bunu göstərir".

Məqalədə bildirilib ki, Nikol Paşinyan İlham Əliyevdən marşrutun "Tramp yolu" və ya TRIPP adlandırılmasını xahiş edir. Amma indiyədək istədiyi cavabı ala bilməyib. "Lap Bakıda nə vaxtsa "Zəngəzur dəhlizi" sözü işlədilməsə belə, Ermənistan hökumətinin razılaşdığı layihə, hətta onu "Böyük Tıqran" adlandırsanız belə, bu, Əliyevin Zəngəzur dəhlizi layihəsidir", - nəşr vurğulayıb.

Ermənistan ya məhv olacaq, ya da...

"Robert Köçeryan və Serj Sərkisyanın yaratdığı sistem xalqı yormuşdu, sonda insanlar "artıq bəsdir, daha bu vəziyyətdə yaşamaq istəmirik" deyərək, Serjdən imtina edib inqilab həyata keçirdilər". Bunu erməni heykəltəraş Vigen Avetis deyib. Onun sözlərinə görə, qarşıdakı seçkilər zamanı Sərkisyan, Köçeryan və tərəfdarları siyasi meydanı uzaqlaşdırılmalıdır.

"Mən əminəm ki, Robert Köçeryan Rusiya məxfi xidmətlərinə tabe olan agentdir və onların planlarını icra etməyə çalışır", - heykəltəraş vurğulayıb.

Vigen Avetis əlavə edib ki, Ermənistanın bütün keçmiş prezidentləri - Levon Ter-Petrosyan, Robert Köçeryan və Serj Sərkisyan yanıtmaz insanlar olublar, ölkəni öz qaydaları ilə idarə ediblər.

Həmçinin o iddia edib ki, baş nazir Nikol Paşinyan sülh vədinə nail olub və indi dəyişiklik vaxtı gəlib çatıb, artıq dördüncü respublika qurulmalıdır: "Avqustun 8-də Azərbaycan və ABŞ ilə imzalanmış sənədlər bizim xilasımızdır, bu barədə birinci mən söyləmişəm. Ermənistanın iki istiqaməti var: ya inkişaf edəcək, ya da məhv olacaq".

Avetis Ermənistan vətəndaşlarının Türkiyə və Azərbaycanla sərhədlərin açılmasına hazır olduqlarını da iddia edib.

Vladimir Putin ad günündə doğulduğu Sankt-Peterburqa səfər edib. O, Müdafiə Nazirliyinin, Baş Qərargahın rəhbərliyi və Şimal Hərbi Dairəsinin qoşun qruplaşmalarının komandirləri ilə birlikdə Romanovlar məqbərəsini - Pyotr və Pavel kafedralını ziyarət edib. Putin qeyd edib ki, bura əsas etibarilə müasir Rusiyanı yaradan insanların məzarlığıdır. O, hərbiçilərin keşşin hekayəsini dinləməkdə maraqlı olacağına ümid etdiyini bildirib.

Azərbaycan xalqına qanlı faciələr gətirəcək erməni probleminin təməli də elə Pyotr hakimiyyəti dövründə qoyulub. Rusiya Xəzərsahili torpaqları işğal etdikdən sonra I Pyotr bu yerlərdə möhkəmlənmək üçün müxtəlif vasitələrə əl atırdı. Bu vasitələrdən biri də xristian əhalinin, xüsusən ermənilərin yeni ərazilərdə yerləşdirilməsi idi. I Pyotr Xəzərsahili vilayətlərə yürüşü ilə Cənubi Qafqaz Rusiya siyasətində prioritet təşkil etməyə, erməni isə rusların məqsədə çat-

tarix müəyyən məsələlərdə təkrarlanır. Onun fikrincə, Putin, ümumiyyətlə, kilsəyə yaxın siyasi liderdir. A.Nağı xatırlatdı ki, 90-cı illərin çətin vaxtlarında Vladimir Putin təqib olunurdu və həmin zaman gedib kilsədə gizlənmişdi. "Ona görə də kilsəyə xüsusi əhəmiyyət verir və Peterburqu həmişə diqqətdə saxlayır, bu gün də şəhər Rusiyanın ikinci mərkəzi olaraq qalmaqdadır. Elə Pyotr da o zamanlar Moskvanı arxa plana çevirirdi, diqqəti Peterburqa yönəldirdi. Odur ki, kafed-

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova isə vurğuladı ki, Rusiya postsovet məkanında əvvəlki qədər ağılıq edə bilməyəcək: "Ukrayna müharibəsi onun "dışlərinin çəkilməsi" oldu. Əgər üç günə Kiyevi tutub, Ukraynanı ittifaq dövlətinə daxil edə bilsəydilər, onda imperiyanı bərpa edə cəkəydilər. Bu halda, Qafqaz da, Orta Asiya da Rusiyanın təsiri altında qalacaqdı. Ukraynanın müqaviməti bu planları pozdu. Amma təbii ki, imperiya zehniyyəti dəyişməyib. Putin və ruslar Pyotrun vəsiyyətini ən

Sergey Lavrov

Rusiya bu ölkədən çıxmayacaq

Suriya rəhbərliyi Rusiyanın respublikada mövcudluğunu saxlamaqda maraqlıdır. Bunu Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov "Şərqə körpülər" layihəsinə müsahibəsində deyib. "Biz maraqlıyıq ki, bəziləri sovet dövründə, bəziləri 2011-2014-cü illərdən sonra başlanmış, milli iqtisadiyyata, sənayeyə, kənd təsərrüfatına və energetikaya yardımla bağlı hər şey davam etsin.

Amma təbii ki, bunu yeni şəraitə uyğunlaşdırmaq lazımdır. Bu, bizim hərbi bazalarımıza da aiddir. Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin dəfələrlə dediyi kimi, biz Suriya rəhbərliyinin iradəsinə zidd olmayacağıq. Görünür, Suriya rəhbərliyi, eləcə də bir sıra region ölkələri bizim orada mövcudluğumuzu saxlamaqda maraqlıdır", - Lavrov qeyd edib.

Nazir deyib ki, ABŞ Prezidenti Donald Trampın Qəzza zolağındakı münaqişənin həlli planı hazırda münaqişəyə son qoymaq üçün ən yaxşı həll yoludur: "ABŞ Prezidenti Donald Tramp özünün "20 bəndi"ni təklif edib ki, burada "dövlətçilik" sözünü xatırladır. Amma bütün bunlar kifayət qədər ümumi formada ifadə olunub. Elə bir kontekstdə söhbət yalnız Qəzza zolağından qalacaq parçadan gedir. Bu kontekstdə İordan çayının qərb sahilindən bəhs edilmir. Amma biz realistik. Biz başa düşürük ki, bu, hazırda masada duran ən yaxşı şeydir. Ən azından ərəblərin müqaviməti baxımından ən yaxşısı qəbul edilə bilməz. Mən İsrail və Benyamin Netanyahu-nun mövqeyini məhz bu cür xarakterizə edərdim", - deyərək bildirib.

Ukrayna müharibədə qalib gələ bilər?

ABŞ və Rusiya arasında aparılan danışıqlardan sonra sülh ümidləri doğrulandı, lakin Ukraynanın "istehlaklı müharibə" strategiyası gözlənilməz nəticələr verir. Qarşı tərəfin davamlı itkiləri və Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin uyğunlaşması uzunmüddətli qələbə üçün imkanlar açır.

Axar.az xəbər verir ki, bu barədə "Atlantik" nəşri yazıb.

Rusiya Ukraynanın şimal-şərqində sürətli irəliləyişə ümid edirdi, lakin əsas şəhərlər və logistika mərkəzləri hələ də Kiyevin nəzarətindədir.

"Rusiyanın say üstünlüyünə baxmayaraq, onların möhkəmləndirilmiş əraziləri ələ keçirmək cəhdləri nəzərəcəpacaq nəticə vermir. Doqquz ay əvvəl vəziyyət kritik görünürdü: Ukraynanın silahlanması geridə qalırdı, rusların "ət dalgası" adlanan əsgər və mızdıllı hücumları isə irəliləyirdi. İndi isə yeni bir inam var: Ukrayna uzunmüddətli müharibəyə uyğunlaşmaq üçün öz institutlarını dəyişir, təcrübə qazanır və düşməne davamlı zərbələr endirərək, eyni zamanda öz risklərini azaldır. Bu transformasiya göstərir ki, əvvəllər Rusiyanın xeyrinə işlədiyi düşünülməz zaman amili tədricən Ukraynanın tərəfinə keçir", - nəşrdə qeyd olunub.

Azərbaycana çar Pyotr mesajı

Kreml lideri rus çarına ifrat rəğbəti ilə dünyaya və Qafqaz xalqlarına nə demək istədi?

Baş kafedra baş çəkdikdən sonra hərbiçilərlə görüşdə Putin bəyan edib ki, Ukrayna savaşında strateji təşəbbüs tamamilə Rusiyaya məxsusdur, ölkənin dərinliyinə zərbə endirmək cəhdləri vəziyyəti dəyişməyəcək. "Bizim ümumi vəzifəmiz dəyişməz olaraq qalır - biz xüsusi hərbi əməliyyat zamanı qoşunların qarşısında duran bütün məqsədlərə qeyd-şərtsiz nail olmağı təmin etməliyik", - Putin deyib.

Məlumdur ki, Putin öz hakimiyyətini Pyotrun dövrü ilə müqayisə etməyi sevir. Məsələn, Ukrayna müharibəsi başladıqdan sonra Putin çıxışlarında Pyotr tez-tez yada salır, "onun Rusiyanın torpaqlarına genişləndirmək" xidmətlərindən heyranlıqla danışır. Putin də Pyotrın əldə etdiyi "nailiyyətləri" davam etdirmək niyyətinin gizlətmir.

Bəllidir ki, Pyotrın əsas hədəflərindən biri yeni ərazilər zəbt etmək idi. Onun hakimiyyətə gələndən sonra ilk işi Türkiyəyə hücum etmək olmuşdu. Bu niyyətlə çıxdığı yolda bir neçə Avropa dövlətini öz tabeliyinə almışdı. Ölkəsini dünyanın hakim qüvvələrindən birinə çevirmişdi. Rus ordusunun Azərbaycan torpaqlarına ilk gəlişi də məhz I Pyotr adıyla bağlıdır. Belə ki, 1721-ci ildə Şirvanda baş verən üsyan zamanı rus tacirləri qərarət edildi. Bu isə Rusiya hökumətinə Xəzərboyu Azərbaycan torpaqlarını işğal etmək məqsədini həyata keçirmək üçün bəhanə oldu. I Pyotr 1722-ci ilin yayında Həştərxandan iki istiqamətdə - quru və dəniz yolu ilə yürüşə başladı.

ması üçün vasitəyə çevrilməyə başlayır. I Pyotrun siyasətinin davamı olaraq Rusiya Cənubi Qafqazda özünə dəyər yaratmaq üçün işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarına, xüsusən Qarabağın dağlıq rayonlarına, keçmiş İrəvan və Naxçıvan xanlıqlarının ərazisinə qonşu ölkələrdən kütləvi surətdə erməni əhalisini köçürdü.

Türkiyə ilə həmsərhəd olan Qərbi Azərbaycan torpaqlarında - keçmiş İrəvan və Naxçıvan xanlıqları ərazisində süni surətdə və xüsusi məqsədlə "Erməni vilayəti" yaradıldı. Bununla Azərbaycan torpaqlarında gələcək erməni dövlətinin əsası qoyuldu. Azərbaycanda lənətlənən Rusiya imperiyası çarına Putinin aşırı rəğbətini ad günündə də göstərməklə dünyaya, elə onun siyasətindən yüz illərlə əziyyət çəkən Azərbaycana, Qafqaz xalqlarına da mesaj hesab olunur.

Azad Vətən Partiyasının sədri, tarix elmləri namizədi və dosent Akif Nağı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki,

ral kilsəyə keçdi və ora ziyarət başlandı. Hündürlüyü də Moskvadakı kilsə qülləsindən uca oldu. Dünyada da ən hündür kilsə kafedralından hesab edilirdi. Sadəcə, Putin özünü imperatorlarla müqayisə etməyi xoşlayır. Özünü daha çox Stalinə bənzədir. Həmçinin Pyotr da müqayisə edir. O mənada ki, Pyotr imperiyanı yaradırdı, Putinin dövrü isə onun çöküşü dövrüdür. Təxminən yaranışı ilə süqutunda oxşarlıqlar var".

A.Nağı qeyd etdi ki, Putin rus imperiyasının sonuna yaxınlaşdığını anlayır: "Amma onun ömrünü uzatmağa çalışır, əlamətdar kilsələrə, tikililərə diqqət çəkir, insanların yaddaşını qaytarmağa can atır. Buna son ümid addımları kimi baxmaq olar. Xalqa demək istəyir ki, biz ölmemişik, hələ də imperiya xalqıyıq. Ancaq özü də dərk edir ki, keçmişə müraciətlə imperiyanı saxlamaq mümkün deyil. Müasir dövrün reallıqları ilə ayaqlaşmaq, Rusiyanı inkişaf etmiş dövlətə çevirmək lazımdır".

böyük and sayırlar. Onun yolu ilə getmək niyyətindən əl çəkməyiblər. Ona görə də imperiya təfəkkürü dəyişməz, deməli, təhlükə həmişə var".

Onun fikrincə, bu gün Rusiya o gücdə deyil və imperiyanı SSRİ sərhədləri çərçivəsində qura bilmir, amma sabahı hesablayırlar: "Yeni bir gün Rusiya yenidən özünə gələcək, qüdrətini toparlayacaq və postsovet məkanında hegemonluq edəcək. Bu zehniyyət qaldıqca Putin və ondan sonrakı rus siyasətçilər Pyotr yolundan dönməyəcəklər. Halbuki dünya dəyişir, Rusiya da dəyişməlidir. Ən azından müttəfiqi Çinə baxıb nəticə çıxarmalıdır. Bu gün Çin kimi nəhəng dövlət heç bir imperiya iddiası ilə siyasət yürütmür. Onun siyasəti iqtisadi doktrinadır və dünyanı bu şəkildə "işğal" etməyi bacarıb. Rusiya da sərvəti tükənməz bir ölkədir və iqtisadi əməkdaşlığı genişləndirməklə normal əlaqələr qura, dost qazana bilər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Kim deyir yaylıq məndədir

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

(geopolitik fikirlər)

Ölkəmizdə ədalətin təntənəsi istiqamətində islahatlar davam edir. Məsələn, AXCP sədri Əli Kərimliyə növbəti dəfə xarici pasport vermədilər. Hökumət onun sağlamlığının qayğısına qalır. Axı Əli bəyə pasport verilsə, o, xaricə çıxar, xaricdə isə hamımıza məlumdur ki, koronavirus tüğyan edir.

Başqa bir önəmli fakt nədənsə cəmiyyətin diqqətindən yayındı, halbuki bunun üzərində dayanmaq lazım idi. Keçən həftənin əvvəlində Nazirlər Kabineti müsadirə edilmiş narkotik maddələrin məhv edilməsi qaydasına dəyişiklik etdi. Artıq həmin narkotiklərdən Ədliyyə Nazirliyinə məxsus itlərin narkotik axtarma təlimlərində istifadə etmək mümkün olacaqdır. Buna qədər mümkün deyilmiş.

Fövqəladə hadisədir. Hələ dünyanın heç bir dövlətində bu cür ədliyyə görünməmişdir. Şəxsən mən kövrək şəkildə ağlayıram. Bu qədər ədalət bizə çox deyildirmi? İnsaf edin. İnsaf sözünü yazdım, şəirdən bir bənd şeir yadıma düşdü: "Ey şəhər müftisi, səndən pərgarlıq, Bunca sərxoşluqla səndən huşyarlıq. Biz şərab içirik, sən xalq qanını, İnsaf et, hansımız daha qəddarlıq?" Həqiqətən, keçmiş zamanlarda müftilər xalqın qanını içirdilər. Dua etmək lazımdır ki, o qanunsuz zamanlarda doğulmamışıq. Kiminin əvvəli, kiminin axırı...

Sözləşmə, bu haqda maraqlı anekdot var, bir nəfərin qarmağına sehrli qızıl balıq keçir, balıq deyir mənə azad elə, arzunu yerinə yetirir. Adam deyir: "Şahzadə olmaq istəyirəm". Balıq deyir baş üstə. Adam gözünü yumur, açır, görür yataqda uzanıb, qulluqçu bunu silkələyir: "Əlahəzrət Ferdinand, qalxın! Sarayevoya getmək vaxtıdır!"

Müftilərdən söz düşmüşkən, İrandan xoş xəbər alışıq, orada zənənlərin kəkilini açmağına qadağa artıq yoxdur. Hicab örtməyeni orada tutub döyür, bəzən zənən zəif olanda hətta öldürürdülər. İndi isə deyəsən, öldürməyə hələlik veto qoyulub, Məsud ağa tərəfindən. Lakin Xomeyni ağanın tərəfdarları bununla razılaşmır, qadınlar başı açıq gəzməyə başlasa, İran dövlətinin kökündən sarsılacağına bəyan edirlər. Söhbətin axırı necə olacaq, bilinmir. İnşallah, qonşu və qardaş ölkəmizdə bu yaylıq mövzusunda görə yenidən ixtilaf yaranmasın.

Bələ mövzular sabitliyə problem yaradır. Məsələn, qardaş Türkiyədə də bir vaxtlar tərsinə problem var idi, orada başını örtəni tutub döyürdülər. Sonra hökumət dəyişdi, baş örtməyə icazə verildi. İndi Türkiyədə problem müəyyən dərəcədə aşağı düşüb - hazırda gödək don geyimlərlə hücum edirlər. Nə etmək olar, bütün şərq-müsləman ərazilərində zənənlərin geyim-kecimi 1500 illik dövlətçilik problemidir. Bunun ortaq həllini tapa bilsələr, insan balası kimi yaşamağa başlayacaqlar.

Mən sizə deyim, bu bölgələrdə sonsuz savaşların, axan qanın da səbəbi zənənləri necə geyindirməklə bağlıdır. Üzdən başqa cür, hansısa siyasi, iqtisadi, etnik, torpaq və sairə problemi kimi görünməyinə baxmayın. Hamısının əsasında don və yaylıq durur.

Təsədüfi deyil ki, bu tema bizim gözəl xalq mahnılarımızdan birində elmi şəkildə izah olunmuşdur. Yadıma salın, duet şəklində oxunur. Öncə qız başlayır: "Anamdan bir yaylıq aldım, Heç bilmirəm harda saldım, Səndədirsə ver yaylıq, Gözəl oğlan, Yaylıq salar ayrılığı".

Çox geopolitik mahnıdır. Yaylıq harada, kimin bölgəsində düşüb, niyə geri qaytarılmır, ayrılıq haradan başlanır - bütün bu suallar Şərqdə aktualdır. Elə oğlanın yayındırıcı, bəhanəli cavabı da münafiqə alovunu yatırmaq yerinə, alovlandırır: "Kim deyir yaylıq məndədir, Bəlkə düşüb çəməndədir" və sairə. Hələ arada "yaylığını tanı, ay qız" deyərək psixoloji-etnoqrafik tənə edir. Ən dəhşətli isə axırda davaya əlavə, müttəfiq qüvvələr cəlb olunur: "Gəlməsə yaylıq qarşıma, Xəbər verərəm qardaşıma".

Sözü ona gətirirəm ki, ədliyyə sisteminə islahatların davam etməsi bizi çox sevindirir.

Bu gün Tacikistanın paytaxtı Düşənbədə Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmonun sədrliyi ilə Müstəqil Dövlətlər Birliyi dövlət başçıların sammiti keçiriləcək.

Toplantıda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan, Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenko, Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev, Qırğızıstan Prezidenti Sadır Japarov, Türkmənistan Prezidenti Serdar Berdiməhmedov və Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin iştirak edəcəyi bildirilir.

Dövlət başçıları 2030-cu ilə qədər hərbi əməkdaşlıq konsepsiyası, terrorizmlə mübarizə və MDB-nin xarici sərhədlərinin mühafizəsi sahələrində bir sıra sənədlərin qəbul edilməsini planlaşdırır. İmzalanması planlaşdırılan sənədlər arasında təhlükəsizlik, cinayətkarlıq, terrorizm, ekstremizmlə mübarizə var. Sammitdə digər məsələlərə yanaşı, 2026-2028-ci illər üçün terrorizm və ekstremizmə qarşı mübarizədə MDB-yə üzv dövlətlər arasında əməkdaşlıq proqramları, o cümlədən 2026-2030-cu illər üçün xarici sərhədlərdə sərhəd təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi, 2030-cu ilə qədər hərbi əməkdaşlıq konsepsiyası, MDB dövlət başçılarının cinayətkarlıqla mübarizə sahəsində əməkdaşlıq üzrə birgə bəyanatı, regional enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və digər sənədlər qəbul olunacaq.

Maraqlıdır ki, Rusiya bu sammitdə "MDB plyus" formatını rəsmiləşdirmək istəyir. Digər çox vacib məsələ isə MDB-də ŞƏT-ə müşahidəçi statusunun verilməsidir.

Siyasi şərhçi Qulamhüseyn Əlibəyli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, 10 oktyabrda Düşənbədə sammitin keçirilməsi simvolik xarakter daşıyır. Çünki MDB əvvəlki mahiyyətini itirib. Rusiya artıq MDB-də əvvəlki kimi tam hökmranlıq eləyə bilmir. MDB üzvlərinin əksəriyyəti türk-müsləman dövlətləridir. Bu dövlətlər artıq demək olar ki, Rusiyanın nəzarəti altından çıxıblar və Rusiya onları öz nəzarəti altına qaytara bilmir. Ona görə də Rusiya vəziyyətlə barışır. Özünün ətrafında müəyyən bir blokun olduğunu göstərmək, təcriddən çıxdığını göstərmək üçün Rusiyaya MDB üzvləri ilə münasibətləri yaxşı saxlamaq lazımdır. Bu baxımdan da yanaşsaq, hesab edirəm ki, Düşənbə sammitində və keçirilən görüşlərdə ölkələrin arasında gələcək inkişaf perspektivləri müzakirə olu-

MDB liderlərinin Düşənbədə kritik sammiti başladı

Dövlət başçıları hərbi əməkdaşlıq, terrorizmlə mübarizə və MDB-nin xarici sərhədlərinin mühafizəsi sahələrində sənədlərin qəbulunu planlaşdırır

nub və olunacaq. Azərbaycan tərəfini narahat edən bir sıra məsələlərə bağlı ola bilsin razılığa da gəlinəcək".

Ekspert hesab edir ki, Rusiyanın hakim dairələrində Azərbaycanla bağlı ikitərəfli hökm sürür: "Bir tərəfdən Rusiya hökumətinin üzvləri hesab edirlər ki, Azərbaycanla iqtisadi münasibətləri daha da yaxşılaşdırmaq lazımdır, digər tərəfdən ayrı-ayrı rus siyasətçilər, xüsusən də Dövlət Dumasının ayrı-ayrı üzvləri hesab edirlər iqtisadiyyatı geosiyasətə qurban vermək olmaz, Azərbaycana qarşı sərt addımlar atılmalıdır. Amma məlumdur ki, son sözü dövlət başçısı deyir. Hesab edirəm ki, prezident Putinin mövqeyi Azərbaycana münasibətlərin yaxşılaşdırılması tərəfdarı olanların mövqeyi ilə yaxın olacaq. Çünki görünən odur ki, Vladimir Putin Azərbaycanla münasibətləri normallaşdırmaq istəyir. Rusiyanın maraqları tələb edir ki, Azərbaycanla münasibətlər normal olsun. Bu halda Rusiyanın gələcəkdə Zəngəzur dəhlizindən istifadə imkanlarını əldə etmək mümkündür. Rusiya həm də bunu istəyir".

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı bildirib ki, ŞƏT sammitində ayaqüstü salamlaşmanın saymasaq, Düşənbə görüşü Bakı-Moskva xəttində uzun müddətdir davam edən gərginlikdən sonra İlham Əliyevlə Vladimir Putin arasında ilk canlı təmas oldu: "Münasibətlərin normallaşmasında əsas maraqlı tərəf kimi Rusiya görünür. Əliyevin 7

oktyabrda ad gününü təbrik etmək üçün Putinə zəng etməsinin Rusiya mediası və siyasi düşürgəsində xüsusi münasibətlə qarşılanması da bunu deməyə əsas verir. Düşənbədə görüş təklifinin də Putindən gəldiyi istisna edilməməlidir. Rusiyanın regionda arzulamadığı reallıq fonunda Azərbaycanla münasibətləri normallaşdırmaq istəyində iki əsas məqam qeyd oluna bilər.

1. Cənubi Qafqazda kommunikasiyanın açılmasından kənarda qalmamaq.

Zəngəzur dəhlizində işləməyən Moskva ən azı nəqliyyat imkanlarından yararlanmaq istəyir, xüsusilə Şimal-Cənub nəqliyyat layihəsinin gələcəyi baxımından. Daha öncə gəlişinə veto qoyulan Overçukun 13-14 oktyabrda Bakıya planlaşdırılan səfəri - Azərbaycan-Rusiya-İran formatında keçiriləcək görüş buna hesablanıb. İstisna deyil ki, Əliyevlə Putinin Düşənbə görüşündə əsas müzakirə mövzularından biri də məhz bu olub - Şimal-Cənub nəqliyyat layihəsinin inkişafı, layihənin Zəngəzur dəhlizinin açılmasından sonra regionda yaranacaq marşrut xətlərinə inteqrasiyası.

2. Cənubi Qafqazda mövqelərini qorumaq.

ABŞ-nin Zəngəzur dəhlizinə gəlişi fonunda Rusiya regionda güc balansının kəsik dəyişməsinə imkan verməmək üçün münasibətlərin bərpası xəttini seçir. Moskvanın birinci istiqaməti təsir imkanlarını hələ də saxladığı

İrəvanla təmasları sıxlaşdırmaq, lakin iki amil Ermənistan vektorlu siyasətdə risklər vəd edir.

- "Zəif bənd" olan Ermənistan güclənməyən regional müstəvidə güc balansına təsiri effektivsizdir;

- Azərbaycanla yekun sülh müqaviləsi imzalandıqdan sonra Ermənistanın Türkiyə ilə sərhədlərinin açılması və Avropaya çıxış imkanı əldə etməsi perspektivi Rusiyanın bu ölkəyə yatırdığı "siyasi investisiya"nın rentabelliyini azaldır.

Moskva anlayır ki, nəticələri müəyyənləşdirən Bakı ilə münasibətləri saxladığı halda regionda mövqelərindən məhrum olmaq riskini azalda bilər. Bakı ilə münasibətlər həm də Türkiyə-Azərbaycan-Rusiya formatına yenidən qayıtmaq imkanı yaradır.

Bu amillər Düşənbə görüşünün - Putinin Əliyevlə bir araya gəlməsinin Rusiya üçün xüsusi əhəmiyyət daşıdığını deməyə əsas verir.

Lakin bütün bunlar Azərbaycanın Rusiya qarşısında irəli sürdüyü tələblərdən - AZAL-ın təyyarəsinin vurulması və azərbaycanlılara qarşı hücumlarla bağlı gözlənilən qərarların verilməsi-imtina etdiyi demək deyil. Əksinə, Düşənbədə bu tələblərin birbaşa Putinlə müzakirə edildiyi imkanı yarandı. Və bu dəfə Əliyev Putinlə görüşə daha güclü şəkildə gəldi, xüsusilə Vaşinqton anlaşmalarını-Zəngəzur dəhlizinin həlli fonunda".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Oktyabrın 9-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Prezidenti Vladimir Putin arasında Düşənbədə görüş keçirilib. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu, iki liderin təxminən 10 aylıq fasilədən sonra baş tutan ilk rəsmi görüşü sayılır. Buna qədər isə Çində keçirilən hərbi paraddan önce Rusiya lideri Azərbaycanlı həmkarına yaxınlaşaraq salamlamışdı. Oktyabrın 7-də isə Prezident Əliyev Kreml liderinə zəng edərək doğum günü münasibətilə təbrik edib. Bundan az sonra bəlli olub ki, liderlər Düşənbədə görüşməyə razılaşıblar.

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə görüşə AZAL-ın təyyarə qəzası ilə bağlı vəziyyəti müzakirə etməkə başlamağı təklif edib. O, hadisənin Rusiyanın hava məkanında baş verdiyini xatırladaraq, Azərbaycan Prezidentindən bir daha üzr istəyib. Putin bildirib ki, Rusiya həmin gün öz sərhədini keçən üç Ukrayna pilotsuz uçuş aparatını (dronu) izləyirdi. Onun sözlərinə görə, hava hücumundan müdafiə sistemi həmin dronları vurmaq üçün iki raket buraxıb, lakin bu raketlər AZAL təyyarəsini birbaşa vurmayıb, yalnız bir neçə metr məsafədə partlayıb.

Rusiya Prezidenti əlavə edib ki, AZAL təyyarəsinin ekipajına -Mahaçkalada təcili eniş təklif olunub, lakin pilotlar öz bazalarına - Bakıya qayıtmaq qərarına gəliblər. Putin bir daha həlak olanların ailələrinə dərin hüznə başsağlığı verib və vurğulayıb ki, Rusiya bu faciənin səbəblərinin araşdırılmasında Azərbaycanla tam əməkdaşlıq etməyə hazırdır. Görüşün başlanğıcında Putin deyib: “Bu dəhşətli hadisə bizim səmimizdə baş verdi. Mən bundan səmimi şəkildə təəssüf hissi duyuram və Azərbaycan xalqına başsağlığı verirəm”.

Rusiya Prezidenti bildirib ki, baş vermiş hadisə üzrə araşdırma davam edir və yaxın vaxtda başa çatacaq. Hadisə haqda danışan Putin qeyd edib ki, həmin gün Rusiyanın hava məkanına müdaxilələr olub və Rusiya HHQ tərəfindən atəş açılıb. Atəş təyyarəyə açılmasa da, qəlpələr təyyarəyə dəyib. “Bununla əlaqədar kompensasiyalar ödəniləcək və günahkarlar cəzalandırılacaq”, - deyə Putin vurğulayıb.

Rusiya Prezidenti AZAL təyyarəsinin qəzaya uğramasına səbəb olan bir sıra halları da açıqlayıb: “Birincisi ondan ibarətdir ki, səmada məhz Ukraynaya məxsus pilotsuz uçuş aparatı olub. Biz faciə baş verən gecə Rusiya Federasiya-

10 ay sonra... - Putin Əliyevlə razılaşdı

Azərbaycan və Rusiya liderləri Düşənbədə anlaşıb; Moskva təyyarənin vurulmasına görə təzminat ödəyəcək, günahkarları cəzalandıracaq

sının sərhədini keçən üç pilotsuz təyyarəni idarə edirdik. İkinci səbəb isə Rusiyanın hava hücumundan müdafiə sisteminin özündə texniki nasazlıqlardır”. Onun sözlərinə görə, buraxılan iki raket birbaşa təyyarəyə dəyməyib - əgər bu baş versəydi, təyyarə elə yerində məhv olardı. O vurğulayıb ki, zərbə məhvedici döyüş elementləri ilə vurulmayıb, yaqin ki, raketlərin özlərinin parçaları ilə dəyib.

Putin həmçinin Rusiya ilə

Azərbaycan arasında humanitar əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğunu qeyd edib. Rusiya lideri Moskva ilə Bakı arasında münasibətlərin mütəfiqlik ruhunda davam edəcəyinə ümidvar olduğunu bildirib. “Ümid edirəm ki, bu əməkdaşlıq, sadəcə olaraq, bərpa edilməyəcək, münasibətlərimizin ruhunda, mütəfiqliyimizin ruhunda davam edəcək. Biz bunu heç vaxt unutmuruq, bu yaxınlarda imzalanmış müqaviləni xatırlayırıq və onun bütün əsas müdəcələrinin həyata keçirilməsi üçün əlimizdən gələni edəcəyik”, - Kreml başçısı vurğulayıb. “Mən bu görüşə görə ilk növbədə sizə təşəkkürümü bil-

Hava Yollarına məxsus təyyarənin faciəvi şəkildə qəzaya uğraması ilə bağlı verdiyi ətraflı məlumata görə Vladimir Putinə təşəkkür edib: “Sizin də xatırladığınız kimi, biz həmin vaxt əlaqə saxlamışdıq. O zaman mən Sankt-Peterburqa səfər edirdim. Təyyarədə olarkən mənə bu faciə barədə məlumat verildi. Mən sizə zəng etdim və öz təəssüfümü bildirdim, tədbirdə iştirak edən həmkarlarımıza da obyektiv səbəblərdən tədbirdə iştirak edə bilməyəcəyimi çatdırmağınızı xahiş etmişdim”.

Dövlət başçısı təyyarə qəzası ilə bağlı situasiyanı şəxsən nəzarətdə saxladığı

də də bu il əlaqələrimiz uğurla inkişaf edib. Vurğuladığınız kimi, ticarət döviyyəsinə müsbət dinamika müşahidə edilir. Həmçinin digər sahələrdə də heç bir ləngimə yoxdur, əksinə, bizim sizinlə müəyyənləşdirdiyimiz bütün yol xəritələri uğurla reallaşdırılır”.

“Azərbaycanla Rusiya arasında əmtəə dövriyyəsinin artmasında yaxşı dinamika mövcuddur”. Bu sözləri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Düşənbədə rusiyalı həmkarı Vladimir Putinlə görüşündə deyib. “Siz qeyd etdiyiniz kimi, bu il təkə iqtisadi-ticari münasibətlər deyil, həm də bütün digər istiqamətlər üzrə əla-

na görə Rusiya Prezidentinə təşəkkürünü bildirib: “Biz sizinlə dəfələrlə fikirlərimizi bölüşmüşük. Bundan başqa, bizim komandaların üzvləri də daimi şəkildə əlaqədərirlər. Bizim şübhəmiz olmayıb ki, bu hadisə obyektiv araşdırılacaq. Buna görə mən sizə bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, siz məsələlərə aydınlıq gətirmək üçün bizim görüşümüzü lazımlı bilmisiniz. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi təkə ticari-iqtisadi əlaqələr deyil, digər sahələr

qələr uğurla inkişaf edib. Əmtəə dövriyyəsinin artımında yaxşı dinamika mövcuddur”, - dövlət başçısı bildirib.

Xatırladaq ki, Rusiya Müdafiə Nazirliyinin Azərbaycanın mülki təyyarəsini vurması hadisəsindən və Rusiyada azərbaycanlı diaspor nümayəndələrinə qarşı sərt tədbirlərin görülməsindən sonra iki ölkə arasında münasibətlərdə soyuqluq və gərginlik yaranmışdı.

■ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

Ukraynanın TDT+ formatına qoşulmaq niyyəti

Ekspert: “Avropanın ən döyüşən ordusuna sahib olan ölkənin istəyi...”

Xəbər verdikimiz kimi, oktyabrın 7-də Türk Dövlətləri Təşkilatının Dövlət Başçıları Şurası TDT+ formatının yaradılması barədə qərar qəbul edib.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan çıxışında bu formata dəstək verərək deyib ki, müxtəlif təhlükəsizlik təhdidləri olduğu indiki şəraitdə üçüncü tərəflərlə də dialoqun inkişafı mühümdür: “Bu mənada TDT+ formatı üçüncü tərəflərlə münasibətlərimizə yeni

nəfəs gətirəcək”.

Qazaxıstan Prezidenti Kassım-Jomart Tokayev çıxışı zamanı hazırkı qlobal geosiyasi vəziyyətin mürəkkəbliyini vurğulayaraq türk dövlətlərinin ortaq maraqlar çərçivəsində birgə fəaliyyət göstərməsinin vacibliyini qeyd edib. “Bu gün dünya ictimaiyyəti bizi ciddi çağırışlara qarşı durmağa qadir olan güclü və vahid dövlətlər kimi tanıyır. Qazaxıstan üçün əsas məqsəd əməkdaşlığımızı daha da genişləndirmək olacaq. Bu baxımdan TDT+ for-

matı yaradılması ideyasını dəstəkləyirik”, - deyə Tokayev bildirib.

Qeyd edək ki, Naxçıvan müqaviləsinə görə, TDT yanında müşahidəçilər və tərəfdaşlar statusu dövlətlərə, beynəlxalq təşkilatlara və digər qurumlara verilə bilər. 2021-ci ildə Türkmənistan, 2022-ci ildə Şimali Kipr Türk Respublikası TDT-yə müşahidəçi üzv qəbul olunublar. 2023-cü ildə isə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına TDT-də müşahidəçi statusu verilib. Ekspertlərə görə, mə-

sələ, Ukrayna TDT-də müşahidəçi dövlət olmaq istəyini nümayiş etdirir. O, bunu əhalinin bir hissəsinin, xüsusən də Ukraynada yaşayan tatarların türk kökləri ilə əlaqələndirir. Türkdilli dövlət olmamasına baxmayaraq, xüsusilə Tacikistanın müşahidəçi statusu ala biləcəyi deyilir.

Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyasının sədri, deputat Qüdrət Həsənzadə deyir ki, “Bu dövlətlər Macarıstan kimi təşkilatın işində yaxından iştirak etsə bu, nəinki regional, hətta global təhlükəsizliyə, iqtisadi inkişafa böyük xidmət etmiş olar” - deputat TDT+ formatı haqda danışarkən deyib.

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə şərhçi Fikrət Yusifov “Yeni Müsavat”a açıqlamasında Ukraynanın TDT-də status qazanmaq şansının yüksək olduğunu söylədi: “Türk Dövlətləri Təşkilatının Qəbəldə keçirilmiş zirvə görüşündə türk dünyası ölkələrinin hərtərəfli əlaqələrinin və birliyin sıralarının genişləndirilməsi istiqamətində ciddi qərarlar qəbul olub. Zirvə görüşündə iştirak

edən dövlət başçıları strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin daha da dərinləşdirilməsi, regionda sülh, təhlükəsizlik, siyasi-iqtisadi əlaqələrin gücləndirilməsi istiqamətində niyyətlərini təsdiqləyiblər. TDT-də sədrlik səlahiyyətləri Qırğızıstanın Azərbaycanla ötürülüb. Təşkilatın növbəti rəsmi zirvə toplantısının 2026-cı ilin payızında Türkiyədə keçirilməsi qərarı verilib. Eyni zamanda 2026-cı ildə TDT-nin qeyri-rəsmi zirvə toplantısına Qazaxıstan tərəfindən ev sahibliyi edəcəyi planlaşdırılıb.

Prezident İlham Əliyev toplantıdakı çıxışında gələcəkdə türk dövlətləri arasında birgə hərbi təlimlərin Azərbaycan ərazisində keçirilməsi təklifini irəli sürüb. Bundan başqa, türk dövlətləri arasında ticarət əlaqələrinin daha da genişləndirilməsi, dövlətlər arasında logistika, nəqliyyat-marşrutları və tranzit imkanlarının böyüdülməsi strateji prioritet kimi qeyd olunub. Dünya düzəninə sürətlə dəyişdiyi indiki dövrdə, türk dövlətlərinin biraraya gəlməsi sıradan bir məsələ deyil. Son onilliklər ərzində dünyada baş verən proseslər hər bir dövləti daha ciddi düşünməyə vadar edib. İndi yaranmış münaqişələrin beynəlxalq hüquqla deyil, güc hesabına həll edilməsi adi bir hala çevrilib. Buna dair çoxsaylı nümunələr gətir-

mək mümkündür. Gücün hər şeyi həll etdiyi indiki mərhələdə türk dünyası dövlətlərinə söz sahibi olmaq və bütün güclü tərəfləri özü ilə hesablaşmağın ən münasib yolu da onların bir araya gəlməsindən keçirdi. Türk Dövlətləri Təşkilatının yaradılması ideyasının müəllifləri uzaqgörən siyasətçilərdi. Təşkilatın əsas təşəbbüskarları Türkiyə, Azərbaycan, Qazaxıstan və Qırğızıstan rəhbərləri 2009-cu ilin oktyabr ayında Naxçıvanda bu təşkilatın yaradılması barədə qərar qəbul edərkən məhz bu reallıqları nəzərə alıblar. İndi TDT daha sanballı və daha güclü görünür. TDT+ formatında təşkilatın sıralarına daha da genişləndirmək kimi hədəflər ortaya qoyulub. TDT-nin siyasi çəkisini artırmaq yolunda bu addım olduqca əhəmiyyətlidir. Bu sıraya nüvə dövləti Pakistanın, dünyanın dəstəklədiyi və bu gün Avropanın ən döyüşən ordusuna sahib olan Ukraynanın qatılmaq istəyi təşkilatın gələcəkdə dünyanın ən böyük güc mərkəzlərindən birinə çevrilmək şanslarını yetərincə artırır. Avropa İttifaqının üzvü olan Macarıstanın TDT-nin sıralarına qatılması isə daha ciddi və türk sevməyən bir çoxlarına tutarlı mesajdır”.

■ **Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Azərbaycanlı tiktoker ABS-də faciəvi şəkildə öldü

Zemfiranın atası Ruslan Muxtarov qızının dəfn xərclərini toplamaq məqsədilə veb-səhifə yaradıb

Azərbaycanlı tiktoker, 12 yaşlı Zemfira Muxtarova Nyu-York metro qatarının üstündə "sörfinq" edərkən həlak olub.

Bakupost.az-ın xarici KİV-ə istinadən verdiyi məlumata görə, faciə "Marcy Avenue" stansiyasında baş verib.

Polisin açıqlamasına görə, Zemfira və başqa bir yeniyetmə sosial mediada tanış olub və gecə vaxtı "məcərə" yaşamaq məqsədilə evlərindən gizlicə çıxıblar.

Qatar stansiyaya çatarkən Zemfira və 13 yaşlı dostu Ebba Morina "Williamsburg" stansiyasının yaxınlığında relslərin yanında huşsuz vəziyyətdə tapılıblar. Təcili yardım əməkdaşları hadisə yerində hər iki qızın öldüyünü təsdiqləyib.

Məlumatla görə, faciədən bir neçə həftə əvvəl Zemfira TikTok-da qandonduran videolar paylaşmış. O, relslərin üzərində uzanaraq, qatarın üstündən keçərək, göydələnlərin damına və körpülərə qalxaraq, eləcə də uçurum üzərində balans saxlayaraq görüntülər çəkərək. Bütün bunlar "like" və baxış sayı üçün idi.

Zemfiranın anası, ukraynalı Nataliya Rudenko bildiri ki, hadisə barədə səhər xəbərlərində eşidib: "O, həmin vaxt öz otağında yatmalı idi. İndi isə onun dəfnini planlaşdırırıq," - deyərək əlavə edib.

Faciə gecəsi Rudenko işdən qayıdarkən ərinin və kiçik qızının yatdığını görüb. Zemfira isə təxminən saat 03:00-da evdən qaçıb. Rudenko əlavə edib ki, dəfərlə qızı ilə mübahisə edib, ona bu işlərdən əl çəkməsi üçün yalvarıb: "Dedim, Zemfira, bu təhlükəlidir, bunu etmə. Amma o dinləmədi. Özünü inandırmışdı ki, hər şeyi nəzarətdə saxlayır".

Polis bildirib ki, onlar sosial şəbəkələrdə qatarın damında gəzən 15 yeniyetmədən ibarət "ölüm axtaranlar" qrupunun üzvü idilər. Zemfiranı bu qrupa kim və necə cəlb edib, məlum deyil. Bildirilir ki, Zemfira əvvəllər riskli hərəkətlərə maraq göstərməyib. O, məktəbə gedir, voleybol oynayır, döyüş sənətləri ilə məşğul olur, skripka çalır. Ailəsi tez-tez "Disneyland"-ə səyahət edirdi. Lakin o, həyatına "təhlükəli videolar" obsesiyası əlavə etdikdən sonra dəyişib.

Ana qeyd edir ki, qızı şəhərdə gəzərək tərk edilmiş evləri, göydələnlərin damlarını və metro stansiyalarını axtarır, bunu çəkərək TikTok-da paylaşdı. Videolar minlərlə baxış toplayırdı.

"Mən onu otağa qapada bilməzdim, sadəcə, qapının açarını götürüb onu dayandırmaq mümkün deyildi. O, azad ruhlu, inadkar və çox cəsarətli idi..." - Rudenko əlavə edib.

Zemfiranın atası, əslən azərbaycanlı Ruslan Muxtarov qızının dəfn xərclərini toplamaq məqsədilə veb-səhifə yaradıb.

Nyu-York şəhərinin hakimiyyət orqanlarının məlumatına görə, son iki ildə 11 yeniyetmə metro qatarının üstündə gəzərək ölüb. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2018-2022-ci illər arasında belə hallar yalnız beş dəfə baş vermişdi.

Azərbaycanda abortların sayı artıb. Bu, Dövlət Statistika Komitəsinin "Azərbaycanda kişilər və qadınlar" məmursində öz əksini tapıb. Bildirilib ki, Azərbaycanda 15-49 yaşlı hər min qadın arasında 2022-ci ildə 22.1%, 2023-cü ildə 27.9%, 2024-cü ildə isə 29.4% abort halları qeydə alınıb. Bu gün dünyada mövcud olan dinlər də abortu qadağan edir. Yalnız doğuşun qadının həyatına təhlükə törədəcəyi və sağlamlığına zərər vuracağı halda bu, mümkün sayılır. Hesablamalara görə, abortların yalnız 1-2 faizində belə zərurət vardır.

ğını açıq şəkildə göstərir".

Hüquqşünas qeyd edib ki, bu sahədə qanunvericilikdə mövcud olan boşluqlar da vəziyyəti daha da ağırlaşdırır: "Biz hüquqşünaslar bu barədə dəfələrlə xəbərdarlıq etmişik və bildirmişik ki, abort məsə-

deynlər üçün təşkil olunan sosial proqramlarda reproduktiv sağlamlıq, ailə planlaşdırılması və erkən nikahların fəsadları barədə sistemli təbliğat işləri həyata keçirilməlidir. Bu prosesə qeyri-hökumət təşkilatları da aktiv şəkildə cəlb olun-

Ölkədə "qatil ana"lar artıb - cəza tələbi

Ekspert: "15-16 yaşlı qızların aborta məruz

qalması həm ailə institutunun, həm də mənəvi dəyərlərin hansı səviyyəyə gəlib çatdığını göstərir"

ÜST-nin hesabatlarına görə, hər il dünyada 50 milyondan çox qadın abort olunur. Onların 20 milyonu qeyri-leqal abortlardır, bu hal qadın ölümü hallarının artmasına yol açır.

Abortların 78 faizi inkişaf etmiş ölkələrin, 22 faizi inkişaf etməkdə olan ölkələrin payına düşür. Hər il aborta baş vuran qadınları qitələr və bölgələr üzrə bölsək, onların 11 faizi Afrikanın, 58 faizi Asiyanın, 9 faizi Latın Amerikasının və Karib dənizi hövzəsinin, 17 faizi Avropanın, 5 faizi digər inkişaf etmiş ölkələrin payına düşür.

Abortların səviyyəsinin artması ən çox inkişaf etmiş ölkələri narahat edir. Çünki abortlara baxmayaraq, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə (məsələn, İran, Hindistan, Türkiyə, Pakistan) əhəlinin artımı sarıdan problem yoxdur. Ancaq inkişaf etmiş ölkələrdə (məsələn, Almaniya, Rusiya, Amerika, Fransa və s) vəziyyət əksinədir, çünki bu ölkələrdə əhəlinin sayının ildən-ilə azalması müşahidə olunur.

Azərbaycanda qanunsuz abort zamanı şəxsin sağlamlığına ehtiyatsızlıqdan az ağır ziyan vuranlar 1 ilədək həbs ediləcək. Bu, Milli Məclisin mayın 16-da keçirilən iclasının gündəliyinə daxil edilən Cinayət Məcəlləsinə təklif edilən dəyişiklikdə əksini tapıb.

Layihəyə əsasən, həkim tərəfindən tibb müəssisələrindən kənarda abort etmə və müvafiq ali tibbi təhsili olmayan şəxs tərəfindən abort etmə nəticəsində zərərçəkmiş şəxsin sağlamlığına ehtiyatsızlıqdan az ağır ziyan vurulduqda iki ilədək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə bir ilədək müddətə azadlığın məhdud-

laşdırılması və ya bir ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılacaq.

Eyni zamanda layihəyə əsasən, həmin əməllər nəticəsində zərərçəkmiş şəxsin sağlamlığına ehtiyatsızlıqdan ağır zərər vurulduqda üç ilədək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə iki ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya iki ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılacaq.

Bəs bu qanun niyə işləmir və ya nəticəsi yoxdur?

Mövzu ilə bağlı **hüquqşünas Ramil Süleymanov** "Yeni Müsavat"-a danışdı. Onun sözlərinə görə, birinci növbədə burada ən acınacaqlı və biabırçı məqamlardan biri ondan ibarətdir ki, abortların statistikasını 18 yaşdan deyil, 15-16 yaş arası qadınlar üzrə aparılır: "Bu, çox ciddi təhlükə signalıdır. Ən böyük həyəcən təbii çalınmalı olduğumuz məsələlərdən biri, bəlkə də birincisi 15-16 yaşlı yeniyetmə qızların aborta məruz qalmasıdır. Bu fakt, həm ailə institutunun, həm də cəmiyyətin sosial-mənəvi dəyərlərinin hansı səviyyəyə gəlib çatdı-

lşında hüquqi mexanizmlər kifayət qədər işlək deyil. Qanunlarda açıq, icbari nəzarət mexanizmləri nəzərdə tutulmalı, qanunsuz abort hallarına qarşı sərt sanksiyalar tətbiq olunmalıdır. Lakin gec də olsa, bu istiqamətdə müəyyən reaksiya və təşəbbüslərin ortaya çıxması müsbət haldır".

Hüquqşünas hesab edir ki, qanunvericiliyin sərtləşdirilməsi təkcə bu qanunsuz abortları həyata keçirən həkimlərə qarşı deyil, həm də abortun səbəbini müəyyənləşdirən hüquq-mühafizə orqanlarına da şamil olunmalıdır: "Çünki bu prosesdə əsas sual abortun səbəbinin nə olmasıdır: ailədaxili təzyiq, sosial-iqtisadi problem, yoxsa zorakılıq nəticəsi? Bu kimi hallar sistemli şəkildə araşdırılmalı, nəticələr Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinə təqdim edilməli və dövrü hesabatlılıq əsasında statistik təhlil aparılmalıdır. Digər tərəfdən, qanunvericiliyin sərtləşdirilməsi vacib olsa da, bu, problemin həlli üçün kifayət etmir. Abort hallarının qarşısının alınması üçün maarifləndirmə işləri geniş şəkildə aparılmalıdır. Xüsusən də məktəblərdə, gənclər arasında, vali-

malıdır. Üçüncü və ən acınacaqlı məqam isə ondan ibarətdir ki, ölkədə qanunların işləkliyi çox zaman şəxslərin, yəni bu sahəyə cavabdeh məmurların iradəsindən asılıdır. Nəzarət mexanizmləri kağız üzərində mövcuddur, lakin praktiki-kada çox zaman işləmir. Qanunların icrasına birbaşa cavabdeh olan məmurlar öz vəzifələrini yerinə yetirmədikdə, bunun nəticəsində qadınların sağlamlığına və bütövlükdə cəmiyyətin mənəvi dəyərlərinə zərbə dəyir. Bu səbəbdən də məsul şəxslərə vəzifə səlahiyyətlərini yerinə yetirməsinə görə ağır inzibati və cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulmalıdır.

Yalnız bu halda abort probleminin köklərinə enmək, həm qanunsuzluqlarla, həm də sosial laqeydləklə real mübarizə aparmaq mümkün olacaq".

Tanınmış mama-ginekoloq Rəşad Sultan isə açıqlamasında qanunsuz abortların sayının artması məsələsi ilə razılaşmadığını deyib: "Azərbaycan qanunlarına görə hər qadın 12 həftəyə qədər tibb müəssisəsi daxilində öz istəyi ilə hamiləliyini sonlandıra bilər".

✒ **Xəlida GƏRAY, "Yeni Müsavat"**

Bu həftə media qarşısına çıxan Ermənistanın ikinci prezidenti Robert Köçeryan öz komandası ilə 2026-cı ildə keçiriləcək parlament seçkilərində iştirak etmək niyyətində olduğunu açıqlayıb.

Sabiq prezident ölkədə real dəyişikliklərə gətirib çıxara biləcək digər siyasi qüvvələrin də meydana çı-

Maraqlıdır ki, rəy sorğularına görə nəinki Paşinyana, hətta həbsdəki milyarder Samvel Karapetyana da uduzan Köçeryan hakim komandaya meydan oxuyur, iddia ortaya qoyur. Eks-prezidentin Moskva səfərindən və Rusiyanın Ermənistan üzrə kuratoru ilə görüşün-

gemon deyil. Ukraynada bataqlığa düşmüş, sanksiyalar altında sıxılan bir Kreml Köçeryan kimi köhnə fiqurlar vasitəsilə təsir imkanlarını bərpa etməyə çalışır. Yəni Köçeryan bu gün siyasi oyunçu yox, Moskvanın "yararsız ehtiyat planı"dır.

nostalji yaranacaq və Köçeryan həmin boşluğa sızacaq. Lakin bu planın işləməyəcəyi ortadadır. Ermənistan müasir siyasi realıq fərqlidir. Paşinyanla bağlı bütün tənqidlərə baxmayaraq, onun simasında cəmiyyət ən azı "Moskvasız siyasət" modelinə ümid bəsləyir. Köçeryan isə bu xəttin tam əksidir - o, Ermənistanı yenidən Rusiyanın ucqar quberniyasına çevirmək istəyir.

Ekspert vurğuladı ki, əslində Köçeryanın əsas məqsədi seçkiləri udmaq

Məhkəmədə məxfi sənədlər elan olundu

Oktabrın 9-da Bakı Hərbi Məhkəməsində Ermənistan Respublikası vətəndaşlarının ittiham olunduğu cinayət işi üzrə məhkəmə prosesində hərbi əməliyyatlara cəlb edilmiş müdmlü döyüşçülər barədə sənədlər elan olundu.

Modern.az xəbər verir ki, məhkəmədə Azərbaycanın müxtəlif dövlət qurumlarından daxil olmuş məxfi qrifli məktublardan çıxarışlar elan edilib.

2020-ci il oktyabrın 24-nə dair sənədə əsasən, Ermənistan 44 günlük müharibə zamanı döyüş meydanında verdiyi itkiləri kompensasiya etmək üçün Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin tərkibinə əcnəbi vətəndaşları cəlb etməyə ciddi səylər göstərmiş. Xüsusən Ermənistan hökuməti və üçüncü ölkələrdə olan erməni diaspor təşkilatları tərəfindən erməni icmasının üzvlərinə təcili surətdə Azərbaycanın həmin vaxt işğal altında olan ərazilərində gedən döyüşlərə qoşulmaq barədə çağırışlar edilib. Habelə, xarici dövlətlərdə xüsusi bilət satışı kampaniyaları təşkil olunub, toplanmış məntəqələri təyin edilib. Nəticə etibarilə Azərbaycanın həmin vaxt Ermənistanın işğalı altında olan ərazilərində gedən hərbi əməliyyatlarda Fransadan, ABŞ-dən, Suriyadan, Rusiya Federasiyasından və digər ölkələrdən olan əcnəbi terrorçu döyüşçülər iştirak edib. Hərbi əməliyyatlara "VoMA" (İrəvan şəhərində fəaliyyət göstərən hərbi təlim mərkəzi), ASALA və digər terrorçu təşkilatlar da cəlb olunublar.

Digər sənədə əsasən, Fransa vətəndaşı Artur Oqanisiyan Azərbaycan Respublikasına qarşı döyüş əməliyyatlarında iştirak edib.

Fransanın Marsel şəhərindən gəlmiş Artur Hovanisiyan 2020-ci ildə 44 günlük müharibədə Ermənistan silahlı qüvvələrinin tərkibində Azərbaycanın Hadrut və Cəbrayıl rayonları ərazilərində aparılan döyüş əməliyyatlarında iştirak edib.

Başqa sənədə əsasən, "ASALA" terror təşkilatının üzvü Gilbert Minasyan və onun rəhbərlik etdiyi 15 nəfərdən ibarət hərbi təcrübəyə malik dəstənin Azərbaycan ərazisində törətdikləri cinayət əməlləri ilə bağlı cinayət işi başlanılıb.

Daha bir sənədə əsasən, Azərbaycanın vaxtilə işğal altında olmuş ərazilərində Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinə qarşı Ermənistan silahlı qüvvələri ilə yanaşı, xarici dövlətlərdən (Suriya, Rusiya Federasiyası, İspaniya, Kanada, Fransa, Yunanıstan, Livan, Yaxın Şərq və Latın Amerikası ölkələrindən) gətirilmiş müdmlülər və müxtəlif terror təşkilatlarına üzv olan döyüşçülər də iştirak ediblər. Əvvəllər bu kimi müdmlülər Ermənistanın hərbi qulluqçularına əsasən kəşfiyyat, diversiya, terror-təxribat və obyektlərin partladılması ilə bağlı təlimlər keçməyə dəvət olunsalar da, sonra birbaşa döyüşlərdə iştiraka cəlb ediliblər.

deyil. Onların siyasətdə qalması Moskvanın marağını təmin etsə də, erməni xalqının rifahına, təhlükəsizliyinə zərər vurur. Paşinyanın zəiflikləri çoxdur, amma o, heç olmasa Ermənistanı "Köçeryan keçmişindən" uzaq saxlamağa çalışır.

T.İsmayilov bildirdi ki, Köçeryanın həbsi də istisna deyil: "Əgər o, Kremlin adından daxili sabitliyi pozmağa cəhd etsə, Paşinyan hökuməti bu dəfə güzəştə getməyəcək. Ermənistan

hakimiyyəti onu siyasi meydanı hıuquqi yolla tam təmizləməyə çalışacaq. Son nəticədə Köçeryan nə Rusiya planlarını həyata keçirə biləcək, nə də erməni cəmiyyətini 2000-ci illərin qaranlığına qaytara biləcək. Onun səhnəyə dönüş cəhdi artıq tarixi ironiyaya çevrilib. Ermənistan üçün bu, keçmişlə gələcəyin son qarşıdurmasıdır - və görünür, keçmiş bu dəfə tam uduzacaq".

E.PAŞASOY,
"Yeni Müsavat"

Köç...iti sahibini gördü və hücumu keçdi

Parlament seçkiləri ilə bağlı iddiasını ortaya qoyan Robert Köçeryanı həbs gözləyir, yoxsa hakimiyyət?

xacağına ümid etdiyini qeyd edib. O, seçkilərdə iştirakından danışıraqla bildirib ki, daha çox səs toplaya bilsələr, başqa bir namizəd üçün kənara çekilməyə hazırdır. Xatırladaq ki, Ermənistanın növbəti parlament seçkiləri 2026-cı ilin iyununda keçiriləcək. Qalib gələn partiya baş nazirliyə namizəd irəli sürmək hüququ qazanacaq.

"Ermənistanın keçmiş prezidentləri arasında "ən xəyanətkar bəyanat" yarışında hazırda Robert Köçeryan birinci yerdədir". Bu sözləri Ermənistan parlamentinin vitse-spikeri Ruben Rubinyan deyib. Rubinyanın sözlərinə görə, Levon Ter-Petrosyan və onun iki siyasi "övladı" - Serj Sərkisyan və Köçeryan sanki bir-biri ilə yarışır, kim xalq qarşısında daha xəyanətkar bəyanat verəcək. "Hələlik bu yarışda Köçeryan liderdir", - deyər Rubinyan istehza ilə qeyd edib.

Baş nazir Nikol Paşinyan onları debata çağırmaqla kifayətlənib. Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan isə bildirib ki, ölkənin ikinci prezidenti Robert Köçeryanın mətbuat konfransına baxmayıb və baxmaq niyyəti də yoxdur.

dən sonra aktivləşməsi, növbəti mübarizənin anon-sunu "dostu" Putinin ad günündə elan etməsi Ermənistan da müzakirə olunmaqdadır. Moskva səfərindən sonra "xortalayaraq" iddialı çıxışlar edən eks-prezident Kremlin dəstəyini almasının görüntüsünü yaradır, yoxsa Rusiyanın onunla bağlı planı var?

Siyasi şərhçi Tural İsmayilovun fikrincə, Köçeryanın yenidən siyasi səhnəyə çıxması nə siyasi yenilənmə, nə də xalq istəyidir: "Bu, bir nəfərin şəxsi revanş və qorxu sindromunun təzahürüdür. Köçeryan özünü hələ də 90-cı illərin "müharibə qalibi" kimi təqdim etməyə çalışır, amma realıqda artıq köhnəlib, yararlılıq funksiyasını itirib".

Ekspert qeyd etdi ki, Köçeryan uzun illərdə Moskvanın regiondakı "əldən çıxmış kartı" rolunu oynayır: "İndi o, Kremlin gözündə bir vasitə kimi yenidən aktuallaşmaq istəyir. Putinlə dostluğunu xatırladaraq Ermənistan siyasətindəki boşluqdan istifadə edib "geridönüş planı" qurur. Amma bu dəfə şərait tam fərqlidir. Rusiya artıq Qafqazda əvvəlki kimi he-

Bununla belə, T.İsmayilov hesab edir ki, Ermənistan xalq artıq Köçeryan-Sərkisyan modelinə qayıtmaq istəmir: "Paşinyana yönəlik narazılıq artıb, amma bu, Köçeryan üçün siyasi fürsət deyil. Cəmiyyət onu korrupsiya, oligarxiya simvolu kimi görür. Onun prezidentliyi dövründə Ermənistan həm iqtisadi, həm də mədəni tənəzzül yaşadı. Dövlət klanlara bölündü, mafioz strukturlar siyasəti ələ keçirdi. Onun hakimiyyəti xalqın yox, Qarabağ klannının diktaturasına çevrilmişdi. İndi həmin adam özünü "alternativ qurtarıcı" kimi təqdim etməyə çalışır. Lakin artıq heç kim bu nağıla inanmır. O, Kremlə "mən hələ işə yaraya bilərəm" mesajı verir. Kreml üçün bu, Paşinyanı təzyiq altında saxlamaq üçün bir vasitədir. Köçeryan da bu rolunu məmnuniyyətlə oynayır, çünki siyasi həyatda qalmaq üçün yeganə dəyəri Moskva olub".

Ekspertə görə, Rusiya Köçeryanı açıq şəkildə müdafiə etmir: "Sadəcə, "səssiz dəstək" formatında onu gündəmdə saxlayır. Kremlin hesabı budur ki, Paşinyan zəiflədikcə, cəmiyyətdə "köhnə sabitlik"

deyil, siyasi immunitet qazanmaqdır: "Çünki onun hələ də araşdırılmamış korrupsiya dosyaları, biznes əlaqələri və qanunsuz sərvətləri var. Seçkilərə qatılmaqla o, özünü "toxunulmaz" etmək istəyir. Amma Paşinyan hökuməti artıq bu planın fərqiyyətində və onu siyasi maneəv meydanında tək buraxmaq niyyətində deyil". **T.İsmayilov şübhə etmir ki, Ermənistan hakimiyyətində və cəmiyyətində Köçeryana qarşı nifrət artıq sistemlidir:** "Siyasi meyit" ifadəsi sadəcə emosional deyim deyil, reallığın təsviridir. Köçeryan artıq ictimai legitimliyini itirib. O, indi Rusiyaya arxalanaraq Ermənistan xaos yaratmağa, Paşinyanın daxili dayaqlarını sarsıtmağa çalışır. Bu isə tək cəmiyyətə yox, milli təhlükəsizlik məsələsidir. Çünki Köçeryan və onun kimi revanşistlər Ermənistanın rusiyapərəst lobbisinin əsas qidalanma mənbəyidir".

Siyasi şərhçi qeyd etdi ki, Moskva bu lobbi vasitəsilə İrəvanda qərbyönümlü xətti engəlləmək, Ermənistanı Qərbi inteqrasiyasından uzaq tutmaq istəyir: "Köçeryan isə bu planın könüllü iştirakçısıdır. O, özünü "müstəqil siyasətçi" kimi göstərsə də, əslində Kreml üçün sadəcə bir "səs mənbəyidir". Paşinyan üçün bu vəziyyət həm təhlükə, həm də fürsətdir. Təhlükə ondadır ki, Moskva yenidən daxili sabitliyi pozmaq üçün Köçeryan kartından istifadə edə bilər. Firsət isə ondadır ki, cəmiyyət Köçeryanın təxribatçı ritorikasını görüb "köhnə sistem"ə qayıtmaq istəməyəcək. Köçeryan bilir ki, real seçki yarışında uduzacaq. Amma debat təklifi ilə "hələ varam" təəssüratı yaratmaq istəyir. Realıq isə budur ki, Ermənistanın gələcəyi Köçeryan kimi revanşistlərdə

Narkotikin təsiri altında avtobus sürən şəxs saxlanıldı

Sumqayıtda narkotik vasitənin təsiri altında avtobus idarə edən sürücü həbs olunub. Sumqayıtda 123 saylı marşrut xətti üzrə hərəkət edən 50-AF-276 dövlət qeydiyyat nişanlı sərnişin avtobusunu idarə edən sürücü Şahin İbrahimovun narkotik maddə qəbul etdiyi barədə şübhə yarandıqından saxlanılaraq tibbi müayinəyə aparılıb.

Bu barədə Daxili İşlər Nazirliyindən (DİN) məlumat verilib.

Bildirilib ki, müayinə zamanı Ş.İbrahimovun narkotik maddə qəbul etdiyi müəyyən olunub. Onun barəsində inzibati protokol tərtib edilərək məhkəməyə göndərilib. Məhkəmənin qərarı ilə Ş.İbrahimov 2 il müddətinə sürücülük hüququndan məhrum edilməklə 30 gün müddətinə inzibati qaydada həbs olunub.

İlkin Süleymanovun vəkili fəaliyyəti dayandırıldı

Tanınmış vəkil Zabil Qəhrəmanovun vəkillik fəaliyyəti müvəqqəti dayandırılıb. "Qafqazinfo"-nun əldə etdiyi məlumata görə, Vəkillər Kollegiyasının Rəyasət Heyəti bu barədə qərar qəbul edib. Z.Qəhrəmanovun vəkillik fəaliyyəti 6 aylıq dayandırılıb.

Qeyd edək ki, Gəncədə yaşayan vəkil daha çox Tovuzda 10 yaşlı Nərimin Quliyevanı qətlə yetirməkdə təqsirləndirilən İlkin Süleymanovun müdafiəçisi kimi tanınıb. O, həmçinin qətl ittihamı ilə 11 il həbsə məhkum edilən şəxsin 4 il sonra bəraət alması ilə bağlı da gündəmə gəlib.

Səməd Vurğun parkında söyüşə görə tutuldu

Bakıda parkda söyüş söyən iş adamı həbs olunub. Lent.az xəbər verir ki, hadisə Nəsimi rayonu ərazisində yerləşən Səməd Vurğun parkında qeydə alınıb.

Tikinti şirkətlərindən birinin direktoru 43 yaşlı Samir Behbudov parkda telefonla danışarkən yüksək səsle söyüş söyüb. Onun sözlərinə görə, əvvəlcə telefonla danışdığı şəxs onu söydüyü üçün özündən çıxıb və nələyi ifadələrlə cavab verib. Bu zaman xidmətdə olan mülki geyimli polis əməkdaşları ona yaxınlaşıb, irad bildiriblər. Lakin şok vəziyyətində olduğu üçün Samir polise tabe olmayıb və söyüş söyməyə davam edib. Nəticədə onun barəsində İnzibati Xətalara Məcəlləsinin 510 (xırda xuliqanlıq) və 535.1-ci (polis və ya hərbi qulluqçunun tələbinə tabe olmamaq) maddələri ilə protokol tərtib olunub.

Nəsimi Rayon Məhkəməsində hakim Ramin Xəlilovun sədrliyi ilə keçirilən iclasda Samir Behbudova 15 gün müddətinə inzibati həbs cəzası verilib.

Oktabrın 9-da Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının (Dövlət Komissiyası) təşkilatçılığı və müvafiq sahədə fəaliyyət göstərən təsisatların nümayəndələrinin iştirakı ilə beynəlxalq konfrans keçirilib.

Öncə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin beynəlxalq konfransın iştirakçılarına müraciəti oxunub.

Müraciətdə deyilir ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının məlumatına görə, son iyirmi il ərzində itkin düşənlərin sayında 2024-cü ildə ən yüksək artım qeydə alınmış, həmin il münaqişə bölgələrində 57 minə yaxın insan itkin düşmüşdür. Bu, silahlı münaqişələr dövründə beynəlxalq hüquq normalarına məhəl qoyulmamasının acı nəticəsidir: "Ermenistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü ilə başlamış və 30 ildən artıq davam etmiş müharibənin doğurduğu humanitar faciələrdən biri də içərisində uşaqlar, qadınlar və ahiyələri olduğu 4000-dək azərbaycanlı itkin düşməsidir. Torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsindən sonra həmin ərazilərdə 29 kütləvi məzarlıq aşkar edilmişdir. Məzarlıqlardan tapılmış meyitlərin qalıqlarının ekspertizası qətlə yetirilmiş azərbaycanlıların dəhşətli işgəncələrə məruz qoyulduqlarını sübut edir. Bu, çox ağır mənzərədir. İnsanların kütləvi şəkildə, işgəncə ilə öldürülməsi, qeyri-insani qaydada basdırılması və cinayətin izlərinin itirilməsi beynəlxalq hüquq normalarının ciddi pozuntusudur".

Daha sonra **Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) reisi, Dövlət Komissiyasının sədri Əli Nağıyev** çıxış edib.

Xidmət reisi itkin düşmüş şəxslərlə bağlı artıq üçüncü ildir təşkil olunan beynəlxalq tədbirin məqsəd və əhəmiyyəti barədə məlumat verib, Prezident İlham Əliyevə konfransın keçirilməsində göstərdiyi dəstəyə görə minnətdarlığını bildirərək, itkin düşmüş vətəndaşlarımızın taleyinin aydınlaşdırılması məsələsində dövlətimizin başçısının qətiyyətli və prinsipial mövqeyini qeyd edib.

kin düşmüş şəxslərdən artıq 187 nəfərinin şəxsiyyətinin eyniləşdirilərək ailələrinə təhvil verildiyini, habelə axtarış-qazıntı işləri nəticəsində Ağdərə rayonunun Ballıqaya kəndi ərazisində növbəti kütləvi məzarlığın aşkarlandığını diqqətə çatdırıb.

"Mənə verilmiş məlumata əsasən, keçmiş döyüş mövqeyi olmuş yüksəklikdə növbəti kütləvi məzarlıq aşkarlanıb. İlk

paytaxtı Vaşinqton şəhərində parafları "Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis olunması haqqında Saziş" layihəsinin 9-cu maddəsinin itkin şəxslərin taleyinin müəyyən edilməsi sahəsində qarşılıqlı fəaliyyətin həyata keçirilməsini nəzərdə tutduğunu, Azərbaycanın və Ermənistanın aidiyyəti

4000-dək azərbaycanlı itkin düşüb

Bakıda əsir və itkin düşmüş vətəndaşlarla əlaqədar beynəlxalq konfrans keçirilib

Hazırda Dövlət Komissiyasında 3990 nəfər itkin şəxs kimi qeydiyyatda alındığını, bu vaxtadək işğaldan azad edilmiş ərazilərdə aparılmış qazıntıların zamanı aşkarlanmış 29 kütləvi məzarlıqdan 218 şəxsə aid olduğu ehtimal edilən meyit qalıqlarının müəyyən olunaraq ekshumasiya edildiyini vurğulayan DTX-nin reisi Əli Nağıyev it-

məlumat əsasən, kütləvi məzarlıqda 10-dan çox Azərbaycan hərbiçisinə aid meyit qalıqları müəyyən edilib. Tədbirin proqramına əsasən, sabah konfrans iştirakçılarının həmin əraziyə səfəri reallaşdırılacaq", deyə Ə. Nağıyev bildirib.

Dövlət Komissiyasının sədri 8 avqust 2025-ci il tarixində Amerika Birləşmiş Ştatlarının

dövlət komissiyaları arasında son vaxtlarda mütəmadi əsasda davam edən təmasların, həmçinin müvafiq beynəlxalq qurumlarla əməkdaşlığın genişləndirilməsinin bu işə töhfə verəcəyinə ümidvar olduğunu deyib.

Sonra konfransın mövzusu ilə bağlı digər iştirakçılar çıxış edib.

□ "Yeni Müsavat"

Həbsdəki generalın evi hərraca çıxarıldı

Elçin Quliyevə məxsus daha hansı əmlaklara həbs qoyulub?

Ləğv edilmiş Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin Antiterror Mərkəzinin reisi, 10 il 6 ay müddətində azadlıqdan məhrum edilmiş general-mayor Elçin Quliyevin müsadirə olunan mənzili hərraca çıxarılıb.

"Teleqraf" xəbər verir ki, sözügedən mənzil Nəsimi rayonu, Akademik Mirəli Qaşqay küçəsində yerləşir.

Yeni tikilmiş binada yerləşən mənzilin sahəsi 200 kv metrdir. Mənzilin ilkin satış qiyməti 517 min manat olsa da, 362 min manata endirilib.

Elçin Quliyevə bu mənzil 2005-ci ildə dövlət tərəfindən verilib. Həmin vaxt onun müavini olmuş polkovnik İlqar Əliyev də eyni binada mənzillə təmin olunub.

Bundan başqa Elçin Quliyevə məxsus 90 TT 757 nömrəli "Mercedes BENZ GL 500" (105 min manat), 90 HH 757 nömrəli "Mercedes BENZ C200" (64 min manat), Mərdəkan qəsəbəsində bağ sahəsi (172 min manat), Ceyranbatan qəsəbəsində torpaq sahəsi (27 min 500 manat), Nabranda torpaq sahəsi (12 min manat) olan əmlakların üzərinə həbs qoyulub.

Bu cinayət işi üzrə istintaq

7 milyon 736 min 58 manat ziyan vurulduğu qənaətinə gəlib və DTX bu məbləğin ödənilməsi üçün mülki iddia irəli sürüb. Pulu ödəməli olan şəxs kimi isə general Elçin Quliyev cavabdeh olaraq tanınıb.

Elçin Quliyevə Cinayət Məcəlləsinin 145.3-cü (qanunsuz azadlıqdan məhrum etməklə ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş şəxsin ölümünə və ya digər ağır nəticələrə səbəb olma), 181.3.1-ci (müştəkkil dəstə tərəfindən quldurluq törətmək), 181.3.2-ci (külli miqdarda əmlak əldə etmək məqsədilə quldurluq törətmək), 182.3.1-ci (müştəkkil dəstə tərəfindən hədə-qorxu yolu ilə tələb etmə), 182.3.2-ci (külli miqdarda əmlak əldə etmək məqsədi ilə hədə-qorxu yolu ilə tələb etmə), 302.2-ci (əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında qanunvericiliyi pozma, eyni əməllər informasiyanın gizli yolla götürülməsi üçün nəzərdə tutulan xüsusi texniki vasitələrdən istifadə edilməklə törədildikdə), 308.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmək), 309.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərini aşmaqla, zor tətbiq etməklə və ya zor tətbiq etmə hədəsi ilə törədildikdə, yaxud silah və digər xüsusi vasitələrdən istifadə etməklə törədil-

dikdə və ya ağır nəticələrə səbəb olma), 311.3.1-ci (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs və ya müştəkkil dəstə tərəfindən rüşvət alma), 311.3.2-ci (təkrar rüşvət alma), 311.3.3-cü (külli miqdarda rüşvət alma) maddələri ilə ittiham elan olunub. General 2017-ci ilin noyabrında 10 il 6 ay azadlıqdan məhrum edilib.

Elçin Quliyev Bakı Hərbi Məhkəməsində çıxarılan hökümün ləğvini və ona bəraət verilməsini istəyib. O, müsadirə olunmuş üçün üzərinə həbs qoyulan əmlaklarının da özünə qaytarılmasını tələb edib. Bundan başqa, 10 ildir həbsdə olan Elçin Quliyev il səhhəti ilə bağlı azadlığa buraxılmasını istəyib.

Məlumatla görə, general Quliyev ərizəsində yazıb ki, uzun müddətdir çəkdiyi xəstəlik cəzasını çəkməkdə ona əziyyət verir. Bu səbəbdən cəzasının çəkilməmiş 1 ildən bir qədər çox hissəsindən şərti olaraq azad edilmək istəyir.

Bir qədər əvvəl də E.Quliyev məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisəsinə köçürülməsini istəyirdi. Lakin birinci və yuxarı instansiya məhkəmələri ciddi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində cəza çəkdiyi üçün onun müraciətini təmin etməyib. Qanuna görə, məhkum şəxs ağır xəstəlikdən əziyyət çəkirsə, vaxtından əvvəl cəzadan şərti olaraq azad edilə bilər.

□ "Yeni Müsavat"

Türk Dövlətləri Təşkilatına (TDT) üzv dövlətlər 2026-cı ildə birlikdə peyk istehsal edəcək. Təşkilatın Qəbələ Bəyannaməsində 2025-ci il iyulun 23-də İstanbulda keçirilən ilk iclasın nəticələrinin dəstəkləndiyi ifadə olunub. Bildirilib ki, TDT bayrağı altında, üzv dövlətlərin ortaq mütəxəssisliyi və texnoloji gücü sayəsində əldə olunan mühüm bir nailiyyət kimi 2026-cı ildə buraxılması planlaşdırılan 12U TDT-SAT Küp Peykinin istehsalı və buraxılış prosesinin sürətləndirilməsi tapşırığı verilib.

Qeyd edək ki, TDT çərçivəsində kosmik sahədə əməkdaşlıq 2021-ci il 12 noyabr tarixində İstanbulda keçirilmiş TDT-nin 8-ci Zirvəsinin qərarları əsasında başlanılıb. İndiyə qədər Kosmik Agentlik rəhbərləri səviyyəsində dörd görüş və beş İşçi Qrupu görüşü keçirilib.

Təşkilatın qarşısındakı dövrdə kosmos sahəsində mühüm layihələri var. Bunlar üzv və müşahidəçi dövlətlər arasında birgə Cube peykinin layihələndirilməsi, istehsalı və buraxılışı; Bacarığın artırılması və təcrübə mübadiləsi proqramlarının təşviqi; Üzv və müşahidəçi dövlətlərin mənbələrindən əldə olunan peyk məlumatlarının birgə istifadəsi; Su idarəçiliyi, təbii fəlakətlərin monitorinqi, ekologiya, kənd təsərrüfatı və digər sahələrdə təcrübə mübadiləsi; Kosmos standartlarının hazırlanması məsələsinin araşdırılmasıdır.

2021-ci il 12 noyabrda İstanbulda keçirilmiş 8-ci Zirvədə dövlət başçılarının ortaya qoyduğu vizyona uyğun olaraq, kosmik texnologiyalar sahəsində əməkdaşlığı gücləndirmək təşəbbüsü başlanılıb. Təşəbbüsün icrası məqsədilə Kosmik Agentlik rəhbərlərinin 1-ci görüşü həmin ilin dekabrında Bakıda, ikinci görüşü 2023-cü ilin aprelində Daşkənddə keçirilib. Həmin görüşdə üzv və müşahidəçi dövlətlərə 2023-cü il Astanada keçiriləcək zirvədə birgə Cube peyki layihəsini başlatmaq tövsiyə edilib. Görüşdə həmçinin hər bir üzv və müşahidəçi dövlətdən iki texniki ekspert və bir texniki rəhbərdən ibarət İdarəetmə Komitəsinin yaradılması qərarı alınmışdır.

2023-cü il 4 oktyabr tarixində Bakıda keçirilmiş 74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresi çərçivəsində İşçi Qrupunun üçüncü görüşündə texniki müzakirələr aparılıb, daha sonra noyabrda 4-cü müzakirə onlayn qaydada baş tutub. 2024-cü il 9-10 iyul tarixlərində Astanada Qazaxıstanın ev sahibliyi ilə İşçi Qrupunun 5-ci görüşündə ortaq Cube peykinin növbəti inkişaf mərhələsinə dair ümumi yol xəritəsi üzrə konsensus əldə edilib.

2025-ci il 23 aprel tarixin-

də Bakıda keçirilmiş TDT-nin Kosmik Agentlikləri və Müvafiq Qurumlarının 4-cü görüşündə tərəflər peyk layihəsinin buraxılışı, X-band ötürücü, peyk nəzarət sistemləri, yer dəstək avadanlıqları, orbitdə optiklərin kalibrasiyası və peykin xam şəkillərinin ilkin emalı üzrə TDT bayrağı altında

dıcılığının və əzminin növbəti nümunəsi kimi qiymətləndirib, qeyd edib ki, layihə Fərqanı və Uluqbəy kimi alimlərin irsini davam etdirir, "ortaq elmi irsimizi dirildərək gələcək nəsillərə ilham verir", eyni zamanda Türk dünyasının global kosmos tədqiqatları sahəsində artan potensialını nümayiş etdirir.

"Azersky" 2014-cü ildə, ikinci telekommunikasiya peyki - "Azerspace-2" 2018-ci ildə kosmosa qaldırılıb. Onların üçü də Fransa şirkəti ilə əməkdaşlıq şəraitində kosmosa qaldırılıb.

"Azersky" peyki 2020-ci ildə Vətən müharibəsi dövründə Azərbaycanın hərbi əməliyyatlarına böyük fayda

peyklərin hazırlanmasının bir hissəsi Azərbaycanda baş verəcək. Bu məqsədlə ölkədə Kosmik Aparatların İnkişaf Mərkəzinin qurulması planlaşdırılır.

Bu çərçivədə "Azerkosmos" və "Israel Aerospace Industries" (IAI) şirkəti arasında Azərbaycanın yeni müşahidə peyklərinin hazır-

tünlük və imkanlar yaradır. Bunlardan birincisi, kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlıdır: təcrübə göstərir ki, peyklər vasitəsilə nəinki əkin sahələrində bitmə vəziyyətini, həmçinin xəstəliklərin yayılması, suvarılma ehtiyacları və sairə bağlı dolğun məlumat əldə etmək mümkündür. Bundan başqa, peyklər ya-

"Turan peyki" kosmosda

Təşkilatın qarşısındakı dövrdə kosmos sahəsində mühüm layihələri var

əməkdaşlıq etməyə hazır olduqlarını bir daha vurğulayıblar.

Kosmos əməkdaşlığının institusionalizasiyasında daha bir mühüm addım 2024-cü il 6 noyabr tarixində Bişkek Zirvəsində Kosmik Fəaliyyətlər üzrə Anlaşma Memorandumunun imzalanması olub.

Müsbət haldır ki, kosmik sahədə fəaliyyətlərin əlaqələndirilməsində, birgə əməkdaşlığın qurulmasında TDT-nin Mərkəzi Asiyadan olan üzvləri xüsusilə aktiv təşəbbüskarlıq nümayiş etdirirlər.

Bu ilin yanvarında Mərkəzi Asiya dövlətləri ilə əməkdaşlıq çərçivəsində Türkiyə tərəfindən global mövqe müəyyənləşdirmə sistemini (GNSS) qurmaq məqsədilə yaradılan "Fergani Uzun" şəbəkəsinin ilk peyki "FGN-100-d1" "SpaceX" şirkətinə məxsus "Falcon 9" raketinə ABŞ-dəki Vandenberq bazasından kosmosa göndərilib. Peyklərdən ibarət "Fergani Uzun" sistemi Türkiyənin "Baykar" texnologiya şirkətinin İdarə Heyətinin sədri Selçuk Bayraktarın rəhbərliyi altında başlanılan layihə əsasında həyata keçirilib.

"Fergani Uzun"ın ilk peykinin kosmosa göndərilməsini şərh edən Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Baş katibi Kubançbek Ömürəliyev bunu Türk dünyasının yara-

Ömürəliyev hadisənin Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv dövlətlər arasında kosmik texnologiyalar sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi istiqamətində əhəmiyyətli bir addım olduğunu vurğulayıb.

Bu ilin aprelində Bakıda keçirilən kosmik texnologiyalar üzrə konfransda **Qazaxıstan layihəsinin direktoru Berik Zumazanov** Mərkəzi Asiya və türkdilli dövlətləri birgə peyk sistemi yaratmağa çağıraraq, öz ölkəsinin bu sahədə bütün zəruri dəstəyi verməyə hazır olduğunu bildirib: "Biz əməkdaşlığa açıq və gələcəkdə bir çox peyk texnologiyalarından istifadə etməyi planlaşdırırıq. Şirkətimiz kosmik texnologiyalar sahəsində bir sıra kompüter alt sistemlərinin yaradılmasında irəliləyiş əldə edib. Yer stansiyaları, peyk, optik texnologiyalar sahəsində layihələr üzərində işləyirik".

Onun sözlərinə görə, qazaxıstanlı mütəxəssislər Ayın öyrənilməsi üzrə digər ölkələrlə birgə tədqiqatlara böyük maraq göstərirlər və bunun üçün birgə teleskop layihəsi hazırlamağı planlaşdırırlar.

Azərbaycanda da kosmik sahədə fəaliyyətlər çoxdan başlayıb. Azərbaycanın ilk peyki "Azerspace-1" - telekommunikasiya peyki olmaqla 2013-cü ildə, əsas müşahidə peyki olan

vermişdi. Bunu Prezident İlham Əliyev də açıqlamışdı. Lakin peyk 2023-cü ilin aprelində naməlum səbəbdən fəaliyyətini dayandırdı. "Azerkosmos"un yaydığı açıqlamada ehtimal olunan səbəb kimi, peykin meteoritlə toqquşması səbəbindən enerji təchizatının kəsilməsi qeyd olunub.

Peykin Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycana qarşı açıq düşmənçilik yolu tutan Fransaya məxsus şirkət tərəfindən hazırlandığını nəzərə alaraq, əksər müşahidəçilər onun tənxitəli nəticəsində sıradan çıxarılması variantını irəli sürürdülər.

Bu sahədə xaricdən asılılığı azaltmaq, dost dövlətlərin dəstəyindən istifadə etmək ölkəmiz üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Buna görə də kosmik sahədə yeni fəaliyyətlər İsrail şirkətləri ilə əməkdaşlıq şəraitində həyata keçirilir. Belə ki, Azərbaycan Kosmik Agentliyi yaxın illərdə ilk dəfə peyk istehsal etməyi qarşısına məqsəd qoyub. Agentlik rəsmilərinin dediyinə görə, "Azersky-2" proqramı çərçivəsində "Azersky-2A" və "Azersky-2B" peyklərinin hazırlanması və orbitə çıxarılması planlaşdırılır. Bildirilir ki, adıçəkilən proqramın əvvəlki illərdən biri texnologiyaların transferi məsələsidir. Belə ki, proqram çərçivəsində

lanması üzrə əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb. Müqaviləyə əsasən hər iki peyk yüksək ayırdetməli elektrooptik sensora malik müşahidə peykləri olacaq. Peyk qruplaşmasının ilk peykinin layihələndirilməsi, yığılması, integrasiyası və sınağı azərbaycanlı mütəxəssislərin iştirakı ilə IAI tərəfindən aparılacaq.

İsraili mütəxəssislər həmçinin Azərbaycanda qurulacaq "Peyklərin inkişafı mərkəzi"nin layihələndirilməsində də "Azerkosmos"la dəstək verəcək. Azərbaycanlı mütəxəssislərin əldə etdiyi təcrübə isə ikinci peykin Azərbaycanda hazırlanmasına imkan verəcək.

IAI proqram çərçivəsində "Azersky-2" sisteminin idarəedilməsi və istismarı üzrə Azərbaycanda bütün lazımi yerüstü sistemləri təmin edəcək. Peykə nəzarət və peyk təsvirlərinin emal olunmasına dair yerli mütəxəssislərə təlim keçiriləcək. Peyklər 2026-cı və 2028-ci illərdə orbitə buraxılacaq.

Kosmik fəaliyyətlər sahəsində Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan kimi texnoloji inkişafa xüsusi önəm verən türk dövlətləri ilə də əməkdaşlığın qurulması bütün TDT üzvləri üçün səmərəli ola bilər.

Məlumdur ki, kosmosda müşahidə peykləri çoxsaylı sahələrdə ölkələr üçün üs-

xınlaşmaqda olan aqır sahə üçün təhlükəli təbii hadisələrinin - güclü yağıntı, dolu, qar, fırtına və sairin proqnozlaşdırılmasında müstəsna imkanlar yaradır. Bu isə həm də ölkələrin iqlim dəyişikliklərinə adaptasiyasını asanlaşdırır, əvvəlcədən tədbirlər hazırlamalarına imkan verir.

Müşahidə peykləri vasitəsilə toplanan məlumatlar iqtisadiyyatın ən müxtəlif sahələrində layihələndirmə işləri üçün qiymətli materiallardır.

Müşahidə peyklərinin ən mühüm əhəmiyyəti, əlbəttə, hərbi sahədədir. Belə ki, Azərbaycanın Vətən müharibəsi təcrübəsi dünyada ilk dəfə peyk vasitəsilə əlaqələndirmə şəraitində dronların tətbiqinin yaratdığı üstünlükləri nümayiş etdirdi. Məhz bu təcrübə əsasında, həmçinin Türkiyənin istehsalı olan "Bayraktar" dronlarının sayəsində Ukrayna Rusiyanın işğalçı ordusunu ilkin mərhələdə geri çəkilməyə məcbur etməyə müvəffəq oldu. İndi isə Ukrayna dronlarla yalnız cəbhə xəttində deyil, Rusiyanın 2-3 min km dərinliklərində uğurlu əməliyyatlar həyata keçirir. Bütün bu əməliyyatların əlaqələndirilməsi isə şübhəsiz ki, kosmosdakı peyk şəbəkələri vasitəsilə mümkündür. Türk dövlətləri belə şəbəkə formalaşdırma bilərə, onların müdafiə potensialının gücləndirilməsi baxımından çox böyük nailiyyət olar.

Aydın məsələdir ki, türk dövlətlərinin öz kosmik peyklərini (söhbət bütün komponentləri TDT dövlətlərində istehsal olunan peyklərdən gedir-red.) yaradaraq kosmosa qaldırması yaxın müddətli dövrdə real deyil. Lakin bu prosesin başlanılması, texnologiyaların müasir inkişaf sürətini nəzərə alaraq, orta müddətli dövrdə ciddi nailiyyətlərin əldə olunmasına gətirib çıxara bilər. Əsas odur ki, dövlətlərin iradəsi davamlı olsun, işlərdə davamlılıq təmin edilsin.

Nəyə yatırım etmək daha təhlükəsizdir?

Qlobal iqtisadi qeyri-sabitlik, dolların dəyərindəki dəyişikliklər və geosiyasi risklər investorları yeni axtarışlara yönəldib. Son günlər qızıl və kriptovalyutanın qiymətində bahalaşmalar rekord həddə çatıb.

Hazırkı iqtisadi şəraitdə - inflyasiya, valyuta riskləri və qlobal gərginliklər fonunda - sərmayə üçün hansı daha məntiqli seçim sayılır: kriptovalyutalara yatırım, yoxsa qızılə sərmayə qoymaq?

Almaniyada yaşayan iqtisadçı ekspert Murad Calalov Moderator.az-a açıqlamasında bildirib ki, ABŞ-də siyasi qeyri-sabitlik hökm sürür. Onun sözlərinə görə, bu, Avropada 2015-ci ildə müşahidə olunan ssenariyə bənzəyir: "Həmin dövrdə Avropa öz üzərindəki "möhürü" aradan qaldırmaq üçün müharibələrdən qaçan insanları qəbul etmişdi. Bu siyasət uzun müddət Avropanın iqtisadiyyatını geriye aparıb, inflyasiyanı artırmışdı. Hazırda isə Donald Tramp eyni ssenarini davam etdirir və şəxsi olaraq bu siyasəti həyata keçirir.

Dövlətlər digər ölkələrin daxili problemlərini aradan qaldırmaq üçün vergi siyasətində dəyişikliklər edir, qiymətləri aşağı salmaq üçün müxtəlif tədbirlər görür. Bu isə dövlətin gəlirlərindən çox xərclərinə təsir edir və daxili borclanmanı artırır.

Müsbət tərəf odur ki, dollar dünya ticarətində əsas valyuta olduğundan borclanma əsasən dollar üzərindədir. Bu qısa müddətli çətinliklərə baxmayaraq, ABŞ iqtisadiyyatının bərpası mümkündür.

Hazırkı dövrdə ABŞ-dəki qeyri-sabit siyasət Avropaya da təsir edir. Məsələn, Fransa və digər ölkələrdə siyasi qeyri-sabitlik nəticəsində dövlət istiqrazlarının qiymətləri düşür, gəlirləri isə artır.

Bu vəziyyət avrozonaya da təsir edir və avronun dəyərində dalğalanmalara səbəb olur. Rusiya-Ukrayna müharibəsi və Suriyadakı iğtişaşlar da bu qeyri-müəyyənliyi gücləndirir.

2020-ci ildən bəri qlobal iqtisadiyyetdə sabitlik yoxdur; dalğalanmalar davam edir. Bu qeyri-müəyyənlik kriptovalyutalarda ani yüksəliş və enişlərə səbəb olur ki, bunlar manipulyativ hərəkətlər kimi qiymətləndirilə bilər.

Belə çaxnaşma dövründə ən etibarlı investisiya qızıldır. Proqnozuma görə, son iki-üç il ərzində qızılın qiyməti yüksəlməyə davam edəcək".

Sosial şəbəkələrdə erməni mənşəli proqramlar artıb

Ekspert: "Son zamanlar istifadəçilərin şəxsi məlumatlarına icazəsiz çıxışlar artmaqdadır"

Azərbaycanda bir neçə Ermənistan mənşəli proqram təminatından aktiv şəkildə istifadə olunur. İstifadəçilər çox vaxt özləri də bilmirlər ki, həmin tətbiqlər ermənilərə məxsusdur. Proqramlar yaxşı imkanlar təqdim edə bilər. Amma özlüyündə bizim vətəndaşların məlumatları üçün ciddi təhlükə yaradır.

Bu sözləri texnoblogger, IT mütəxəssisi Fərid Pərdəşünas qeyd edib. "Məsələn, foto-redaktə tətbiqi olan "Piksart" cihazın qalereyasına və fayllarına giriş icazəsi verir. Təəssür edin, şirkət hər nə qədər "tərəfsizlik" və "peşəkarlıq" nümayiş etdirsə də, adi bir qərəzli mühəndis belə bu məlumatlara müdaxilə edə bilər. Yeni burada insan faktoru

çox önəmlidir.

Bu səbəbdən sizə aşağıda qeyd etdiyim tətbiqlərdən uzaq durmağı və onların qarşısında göstərilən alternativlərdən istifadə etməyi tövsiyə edirəm:

"Piksart" - mənşə: Ermənistan. Alternativ - "Canva", "Adobe Express", "CapCut"; "Renderforest" - mənşə: Ermənistan. Alternativ - "Envato Placeit" və "FlexClip"; "SoloLearn" - mənşə: Ermənistan. Alternativ - "Codecademy" və "freeCodeCamp". "Krisp" - mənşə: Ermənistan. Alternativ - "NVIDIA Broadcast" və "Zoom/Google Meet" səs filtrası; "Zangi" messengeri - mənşə: Ermənistan. Alternativ - "Signal" və ya "Wire".

Məqsədim bu həlləri pisləmək deyil. Əsas məqsəd çox ciddi məsələ olan məlumat təhlükəsizliyidir. Bu tətbiqlərdən istifadə edənlər diqqətli olsunlar və daha etibarlı alternativlərə keçid etsinlər", - deyər Pərdəşünas qeyd edib.

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları üzrə ekspert Əmrəh Mövsümzadə "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, son zamanlar sosial şəbəkələrdə istifadəçilərin şəxsi məlumatlarına icazəsiz çıxış əldə edən tətbiqlərin sayı artmaqdadır: "Bu cür tətbiqlər çox zaman insanların maraqlı məzmun yaxud xidmət vədləri ilə cəlb edib aldadaaraq şəxsi məlumatları-fotoları, kontaktları,

sosial şəbəkə hesablarına giriş məlumatlarını əldə edə bilər. Belə halların qarşısını almaq üçün vətəndaşlar bir sıra təhlükəsizlik məsələlərini nəzərdə saxlamalıdırlar. Məsələn, naməlum mənbələrdən gələn keyslərə daxil olmaq, tətbiqlərə verilən icazələri yoxlamaq, lazımsız icazələr tələb edən tətbiqləri yükləməmək, tətbiqləri rəsmi mağazalardan - Play Market, App Store-dan yükləmək, ikimərhələli identifikasiyanı aktiv saxlamaq, şübhəli fəaliyyət aşkarlandıqda dərhal sistemi qorumaq üçün müəyyən antivirus proqramlarından istifadə etmək, o cümlədən şübhəli fəaliyyət aşkarlanan proqramları dərhal silməyi tövsiyə edə bilərəm. Əlavə olaraq, əgər tətbiqlər sosial şəbəkə hesablarına giriş edə bilibsə, bu zaman şübhəli fəaliyyətləri müəyyənləşdirib, girişləri ləğv etmək olar. Mütəmadi olaraq, antivirus proqramlarından istifadə etməyi də məsləhət görürəm. Bu addımlar həm şəxsi məlumatların təhlükəsizliyini qorumağa, həm də bu tip saxta tətbiqlərin təsir dairəsini azaltmağa kömək edəcək. Eyni zamanda aidiyyəti qurumlar tərəfindən belə tətbiqlərin aşkarlanması və bloklanması, ictimai maarifləndirmə tədbirlərinin gücləndirilməsi də önəmlidir".

Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

BMT sülhməramlı missiyalarını azaldır

Ekspertlər hesab edir ki, bu addım yalnız texniki ixtisar deyil, təşkilatın beynəlxalq sabitlikdə rolunun zəifləməsi deməkdir

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı yaxın aylarda dünyada həyata keçirilən doqquz sülhməramlı əməliyyatda şəxsi heyətin sayını 25 faiz azaltmağı planlaşdırır.

Bu barədə "Reuters" nəşri məlumat yayıb.

Məlumatda deyilir ki, bu, son illərin ən ciddi ixtisarı sayılır və təxminən 13-14 min hərbiçi, polis və mülki əməkdaşın missiyalardan geri çağırılması deməkdir. Bu addımın əsas səbəbi ABŞ-nin maliyyə dəstəyi ilə bağlı yaranan qeyri-müəyyənlik və ümumi vəsait çatışmazlığıdır. ABŞ hazırda BMT-nin sülhməramlı əməliyyatlarının 26 faizdən çoxunu maliyyələşdirir və bu göstəriciyə görə dünyanın ən böyük donorudur. Onu təxminən 24 faiz payla Çin izləyir.

Lakin maliyyə böhranı də-

rinlənməkdədir. ABŞ-nin BMT-yə borcu artıq 2,8 milyard dollara çatıb. Bunun 1,5 milyard dollarlıq hissəsi yeni maliyyə ili başlamazdan əvvəl ödənilməli idi. Vaşinqton yal-

nız 680 milyon dollarlıq hissəni yaxın vaxtlarda ödəməyi vəd edib.

ABŞ Prezidenti Donald Tramp avqust ayında BMT-nin sülhməramlı missi-

yalrı üçün 2024-2025-ci illərdə ayrılmış təxminən 800 milyon dollarlıq vəsaiti birtərəfli qaydada ləğv edib. Ağ Evin maliyyə şöbəsi isə artıq 2026-cı ildən bu proqramlara,

ümumiyyətlə, vəsait ayırmağa təklif edir. Tramp administrasiyası bu qərarı BMT missiyalarının "Mali, Livan və Konqodakı uğursuzluqları" ilə əsaslandırır.

Tramp son çıxışında BMT-ni "səmərəsiz və formal qurum" adlandıraraq, təşkilatın "yalnız sərt bəyanatlar verdiyini, amma real nəticə əldə etmədiyini" bildirib. Onun sözləri ilə desək, "boş sözlər müharibələri bitirmir".

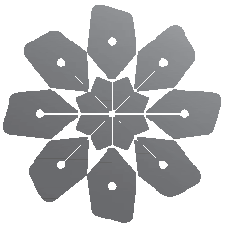
Bundan əlavə, Tramp BMT-nin fəaliyyətinə yönəlmiş sərt siyasətini davam etdirir: ikinci prezidentlik dövrünün əvvəlində ABŞ-nin BMT İnsan Haqları Şurasından çıxması və Qəzza bölgəsinə yardım göstərən BMT agentliyinin maliyyələşdirilməsinin dayandırılması barədə qərar imzalayıb.

Kəsintilər Cənubi Sudan, Konqo Demokratik Respublikası, Livan, Mərkəzi Afrika Respublikası, Qərbi Saxara, Kipr, Kosovo, İsrail və Suriya arasındakı Colan təpələrinin demilitarizasiya zonası və Sudanla Cənubi Sudan arasında yerləşən Abyei bölgəsindəki missiyalara təsir göstərəcək.

Ekspertlər hesab edir ki, bu addım yalnız texniki ixtisar deyil, BMT-nin beynəlxalq sabitlikdə rolunun zəifləməsi deməkdir. Tramp administrasiyasının siyasəti fonunda təşkilatın əsas donoru olan ABŞ-nin geri çəkilməsi qurumun nüfuzuna və global təhlükəsizlik balansına ciddi zərbə vurur. Nəticədə, BMT-nin sülhməramlı qüvvələri bu gün yalnız maliyyə yox, həm də siyasi etimad böhranı ilə üz-üzə qalıb.

Elan:

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən Quliyeva Xatirə Sabir qızının adına verilmiş 077221 sayılı diplom və Rusiya Federasiyası Buryatiya Muxtar Respublikası Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən verilmiş ixtisasın təsdiqi barədə şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təşviq edilməsi

Xəbər verdiyimiz kimi, Türk Dövlətləri Təşkilatına (TDT) üzv ölkələr Zəngəzur dəhlizini funksional hala gətirmək və inkişaf etdirmək istiqamətində göstərilən səyləri dəstəkləyir. Bu barədə məlumat TDT Dövlət Başçıları Şurasının 12-ci Zirvə görüşünün yekununda qəbul edilmiş Qəbələ Bəyannaməsində əks olunub.

Sənəddə üzv ölkələrin Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolundan maksimum potensialla istifadə etmək öhdəliklərini bir daha təsdiqlədikləri qeyd olunub: "Eyni zamanda, Trans-Xəzər Beynəlxalq Şərq-Qərb Orta Dəhlizinin və Çin-Qırğızıstan-Özbəkistan dəmir yolunun regionlararası əlaqələrin gücləndirilməsi və Avropa ilə Asiya arasındakı ticarət marşrutlarının şaxələndirilməsi baxımından əhəmiyyətini vurğulayırıq".

Bəs bu bəyannamədə əks olunanların Azərbaycanın bölgələrinə nə kimi təsiri olacaq?

Qəbələ Bəyannaməsində Zəngəzur dəhlizinin funksional hala gətirilməsi və bu istiqamətdə göstərilən səylərin dəstəklənməsi Azərbaycanın bölgələri üçün ciddi iqtisadi və strateji imkanlar vəd edir. Analitiklər də bəyannamədə Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolundan maksimum potensialla istifadə edilməsi, Trans-Xəzər Beynəlxalq Şərq-Qərb Orta Dəhlizi və Çin-Qırğızıstan-Özbəkistan dəmir yolu kimi layihələrin əhəmiyyətini xüsusilə vurğulayırlar. Bu isə Azərbaycanın bölgələrinin gələcək inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcı sayıla bilər.

Zəngəzur dəhlizi sayəsində uzun illərdir quru əlaqəsindən məhrum olan Naxçıvan Muxtar Respublikası ana vətənlə birbaşa dəmir və avtomobil yolları vasitəsilə birləşəcək. Bu, Naxçıvanın iqtisadi blokadadan çıxmasına, sərhəd ticarətinin canlanmasına, sənaye və logistika imkanlarının genişlənməsinə şərait yaradacaq. Yeni nəqliyyat infrastrukturunu Naxçıvanda məşğulluğun artmasına və regionun ticarət mərkəzinə çevrilməsinə təkan verəcək.

Azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları da bu nəqliyyat layihələrindən faydalanacaq əsas bölgələrdəndir. Dəhlizin bir hissəsi kimi bu ərazilər üzərindən keçən yollar, dəmir yolları və logistika mərkəzləri burada iqtisadi canlanmanı sürətləndirəcək. İqtisadiyyatın bərpası ilə yanaşı, bu layihələr əhalinin geri qayıdışını və sosial infrastrukturun inkişafını da təşviq edəcək. Gəncə-Qazax, Aran və digər iqtisadi zonalar isə beynəlxalq daşımaların artırılması baxımından böyük potensiala malikdir. Bu bölgələr Bakı-Tiflis-Qars və Çin-Qırğızıstan-Özbəkistan dəmir yolu kimi layihələrin marşrutlarında

Regionların inkişafı

Azərbaycanın qərb bölgəsi üçün inkişaf fərsəti

Fikrət Yusifov: "Bu, yalnız Şərqlə Qərbi birləşdirən kommunikasiya olmayacaq, eləcə də..."

yerləşdiyindən, burada sənaye parkları, gömrük məntəqələri və logistik qovşaqların yaradılması gözlənilir. Bu isə sahibkarlığın inkişafına, yerli məhsulların ixrac imkanlarının genişlənməsinə və yeni iş yerlərinin açılmasına səbəb olacaq. Mütəxəssislərə görə, yeni dəhlizlər və ticarət yolları bölgələrdə ümumi sosial və

iqtisadi rifahın yüksəlməsinə səbəb olacaq. İnfrastrukturun genişlənməsi, beynəlxalq əlaqələrin güclənməsi və bölgələrin nəqliyyat-logistika mərkəzlərinə çevrilməsi regional bərabərliyin təmin olunmasına xidmət edəcək. Bu, həm də gələcənin bölgələrdə qalmasını stimullaşdıracaq, urbanizasi-

yanı dəstəkləyəcək və daxili turizmin inkişafını sürətləndirəcək.

Eyni zamanda Azərbaycanın geosiyasi əhəmiyyəti də bu layihələr fonunda daha da güclənəcək. Ölkənin strateji mövqeyi, Asiya ilə Avropa arasında körpü rolunu oynaması, xarici sərmayəçilər üçün də bölgələri cəlbədi edəcək. Bu

isə regionların həm iqtisadi, həm də siyasi əhəmiyyətinin artmasına səbəb olacaq.

Sabiq maliyyə naziri, professor Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Orta Yol yalnız Şərqlə Qərbi birləşdirən bir kommunikasiya vasitəsi kimi dəyərləndirilməməlidir: "Bu yolun Mərkəzi Asiya türk dövlətlərinin ərazisindən keçməsi, eyni zamanda Türk dünyası ölkələri arasında nəqliyyat dəhlizinin formalaşdırılması deməkdir. Çindən gələn yolların Qırğızıstan, Özbəkistan, Türkmənistan və Qazaxıstan ərazisindən keçərək Xəzər dənizini, daha sonra isə Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə Türkiyəyə qədər uzanması bu ölkələrin hər birində iqtisadiyyat və ticarətin inkişafı üçün yeni bir təkan olacaq".

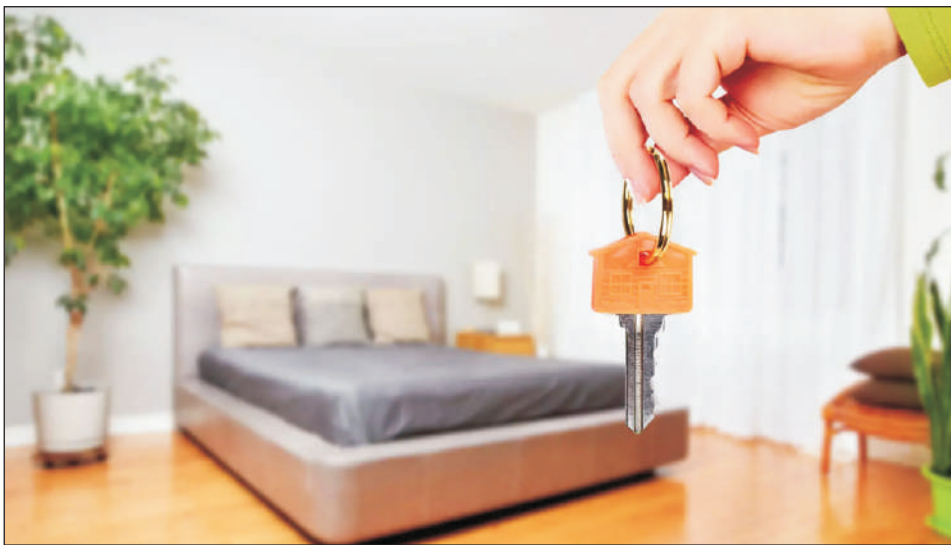
Professor qeyd edib ki, hazırda Mərkəzi Asiya ölkələri ilə Avropa İttifaqı arasında ciddi iqtisadi əlaqələr qurulmaqdadır: "Bu əlaqələrin effektivliyini təmin edən əsas marşrut isə Zəngəzur dəhlizindən keçən Orta Yoldur. Sözügedən yolun fəaliyyətə başlaması Türk dünyası ölkələri arasında iqtisadi və ticarət əlaqələrinin yeni bir inkişaf mərhələsinə qədəm qoymasına səbəb olacaq. Məhz bu baxımdan, TDT Dövlət Başçıları Şurasının 12-ci Zirvə görüşünün yekununda qəbul edilmiş Qəbələ Bəyannaməsində də Zəngəzur dəhlizinin funksional hala gətirilməsi və inkişaf etdirilməsi istiqamətində göstərilən səylər dəstəklənir".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Paytaxtda birotəqlı kirayə evlər 1000 manat oldu

Qiymətləndiricilər Palatasının sədr müavini:

"Bu artım noyabra qədər davam edəcək"

"Tələbələr paytaxta axımı ilə bağlı kirayə mənzillərə tələbat ciddi şəkildə artıb. Xüsusilə sentyabr ayının əvvəllərindən etibarən tələbat artımı fonunda təklif nisbətən məhdudd qaldığından qiymətlərdə yuxarı istiqamətli hərəkətlənmə müşahidə olunur. İlk qiymətləndirmələrə əsasən, kirayə bazarında son aylarda orta hesabla 10-12 faiz artım qeydə alınıb. Əslində bu, ənənəvi haldır. Demək olar ki, hər il oxşar mənzərə ilə üzləşirik. Çünki ali təhsil müəssisələrinin əksəriyyəti Bakı şəhərində yerləşir. Tələbə yataqxanalarının da sayı çox deyil və bu xüsusda qiymətlərin artması gözlənilən idi".

Azərbaycan Qiymətləndiricilər Palatasının sədr müavini Günay İsmayılqızı iqtisadiyyat.az-a müsahibəsində belə de-

yib. Onun sözlərinə görə, ən çox artım 1 və 2 otaqlı mənzillər segmentində müşahidə olunur: "Çünki tələbələrin və

gənc mütəxəssislərin marağı əsasən bu tip mənzillərədir. Ərazi baxımından isə Yasamal, Nəsimi, Səbəyl və Nərimanov rayonlarında qiymət artımı daha aydın hiss olunur. Bu zonalar həm nəqliyyat əlverişliliyi, həm də universitet və iş yerlərinə yaxınlıq baxımından üstünlük təşkil edir. Bundan əlavə, yeni tikililərdə yerləşən mənzillərin kirayə qiymətləri köhnə tikililərə

müqayisədə 20-25 faizədek daha yüksəkdir. Bu da təklifin keyfiyyət fərqi və rahatlıq səviyyəsi ilə bağlıdır. Valideynlər övladlarının komfort şəraitdə yaşamasında maraqlıdırlar və bu da öz növbəsində yeni tikili binalara olan marağı artırır".

"Paytaxtın mənzil bazarında orta kirayə qiymətləri hazırda hansı həddədir" sualına Günay İsmayılqızı belə cavab verib: "Paytaxtın mərkəzi hissələrində, məsələn, Nəsimi və Səbəyl rayonlarında 1 otaqlı mənzillərin kirayəsi 550-750 manat civarındadır. Yeni binalarda, xüsusilə mərkəzi ərazilərdə bu rəqəm bəzən 1000 manata qədər yüksəlir. Kənar ərazilərdə, məsələn, Binəqədi, Xətai, Suraxanı və Sabunçu rayonları istiqamətində isə qiymətlər bir qədər münasibdir. Lakin həmin zonalarda da müəyyən artım tendensiyası müşahidə olunur. Bu artım təkəcə Bakı şəhərində deyil, Abşeron rayonunda da qeydə alınır. Bu zonalarda olan mənzillərə marağın

artması fonunda burada da qiymət artımları müşahidə edilməkdədir".

Onun sözlərinə görə, qiymət artımı noyabr ayına qədər davam edəcək: "Daha sonra bazar nisbətən sabitləşəcək. Amma uzunmüddətli baxdıqda, satış qiymətlərində artım və yeni tikililərin üstünlük qazanması kirayə bazarına da təzyiq göstərməkdə davam edəcək. Əgər tələbə yataqxanalarının sayı artınsa və hökumət tərəfindən bu segmentə dəstək mexanizmləri gücləndirilsə, kirayə bazarındakı təzyiq bir qədər azalacaq. Eyni zamanda universitetlərin şəhər kənarına köçürülməsi təşəbbüsləri gündəmə gətirilir ki, bu reallaşarsa, həm qiymətlərin nisbətən enməsinə, həm də paytaxt küçələrində tıxacların qarşısının alınmasına təsirsiz ötürməyəcək".

Azərbaycan Qiymətləndiricilər Palatasının bu sahədə hansı rol oynadığına gəlincə, sədr müavini bunları deyib: "Azərbaycan Qiymətləndiricilər Palatası olaraq daşınmaz əmlak bazarında baş verən prosesləri, o cümlədən kirayə segmentini də diqqətlə izləyirik. Məqsədi-

miz bazar iştirakçılarını real dəyərlər barədə məlumatlandırmaq, şəffaf qiymət mexanizmlərinin formalaşmasına dəstək verməkdir. Qiymətləndirmə fəaliyyətinin düzgün qurulması həm sahibkarlar, həm də vətəndaşlar üçün ədalətli bazar münasibətlerini təmin edir. Məlum olduğu kimi, daşınmaz əmlak qiymətləndirmə fəaliyyətinin doqquz istiqamətindən biridir. Lakin açıq şəkildə söyləmək olar ki, ən vacib və strateji istiqamətlərdən biridir".

Günay İsmayılqızı "Kirayə mənzil axtaran vətəndaşlara nə tövsiyə edərdiniz" sualına da cavab verib: "Əvvəla, mənzil seçərkən müqavilə ilə rəsmiləşdirmə məsələsinə diqqət yetirmək lazımdır. Qanuni və şəffaf münasibətlər hər iki tərəfi qoruyur. Həmçinin bazarda tələsik qərar verməkdənsə, bir neçə alternativ variantı müqayisə etmək daha doğrudur. Kirayə qiymətləri qısa müddətdə dəyişən ola bilər, amma düzgün seçim uzunmüddətli rahatlıq və təhlükəsizliyi təmin edir. İlk və orta kurslarda oxuyan tələbələrin hər il yeni mənzil axtarışına çıxmasındansa, daimi kirayə mənzillərə sahib olması daha məqsədmüvafiqdir. Artan qiymətlər fonunda bu, maliyyə cəhətdən də daha əlverişlidir".

□ **"Yeni Müsavat"**

ÜSAVAT

Son səhifə

N 183 (8793) 10 oktyabr 2025

Hindistanda siropdan ölən uşaqların sayı 20-yə çatıb

Hindistanın "Sresan Pharmaceuticals" şirkəti tərəfindən istehsal edilən "Coldrif" öskürək siropunun qəbulu notecəsində azı 20 uşaq həyatını itirib, beş uşağın vəziyyəti isə kritik olaraq qalmaqdadır. Bu barədə "Hindustan Times"ə istinadla xəbər verir. Mütəxəssislərin bildirdiyinə görə, ölümcül öskürək sirop uşaqlarda kəskin böyrək çatışmazlığına səbəb olub ki, bu da faciəli noticələrə gətirib çıxarıb.

Aparılan istintaq zamanı "Coldrif" siropunun istehsalında 300-dən çox kobud pozuntu aşkar edilib. Dərmanın tərkibində yüksək toksik təsirə malik dietilen-qlitol maddəsi aşkarlanıb. Preparatda bu maddenin miqdarı icazə verilən həddən 50% artıq olub. Məlumatlara görə, şirkət istehsal xərclərini azaltmaq məqsədilə təhlükəsiz əczaçılıq komponentlərini bu zərərli maddə ilə əvəz edib. Faciə ilə əlaqədar "Sresan Pharmaceuticals" müəssisəsi artıq fəaliyyətini dayandırb. Şirkət rəhbərliyinə ehtiyatsızlıqdan adam öldürmə, dərmanların saxtalaşdırılması və əczaçılıq məhsullarının buraxılması barədə qanunun pozulması ittihamları irəli sürülüb.

Tez-tez acırsınızsa, yemək saatlarınıza diqqət edin

Bəzi insanlar gün ərzində tez-tez acıdığını hiss edir. Bu hal düzgün olmayan qidalanma rejimi ilə bağlı ola bilər. Qidalanma üzrə mütəxəssislər bildirirlər ki, ac qalmaqla arıqlamaq mümkün deyil. Əksinə, uzun müddət ac qalmaq maddələr mübadiləsinə ləngidir və bədəni daha çox yağ yığmağa sövq edir.

Tez-tez acan insanlar üçün ən uyğun üsul gün ərzində 3 əsas və 2-3 ara-öyün yeməkdir. Səhər yeməyi mütləq şəkildə günün ilk 1 saati ərzində qəbul edilməlidir. Nahar saatı ideal olaraq 12:30 - 14:00 aralığında planlaşdırılmalıdır. Axşam yemə-

yi isə yuxudan ən az 2-3 saat əvvəl bitməlidir. Ən gec saat 19:00-20:00 arasına tövsiyə olunur. Əsas yeməklər arasında 2-3 saatlıq fasilələrlə qəbul edilməlidir. Bu öyünlərdə meyvə, yoqurt, qoz-fındıq və ya az miqdarda quru meyvə tövsiyə olunur. Eyni zamanda gün ərzində kifayət qədər su içmək aclıq hissini azaltmağa kömək edir.

Mütəxəssislər qeyd edir ki, qidalanma saatlarını stabil saxlamaq həm aclıq hissini azaldır, həm də artıq çəkinin qarşısını alır. Qəbul edilən qidalanın tərkibi də vacibdir, lifli və zülallı yeməklər daha uzun müddət toxluq hissi verir.

Oğlu anasına insan ovucundan kiçik ölçüdə yeddi qurbağa gətirib. Qadın dərhal onların üçünü yeyib, ertəsi gün isə qalanlarını həzm-rəbədən keçirib. Bundan bir gün sonra isə şiddətli qarın ağrısı ilə xəstəxanaya yerləşdirilib. Müayinə qadının orqanizmində parazitlərin qaynaşdığını göstərib.

Çjanı müalicə edən həkim U Çjunven bildirib ki, belə hallar ölkədə tez-tez baş verir: "Son illərdə bizə müraciət edən xalq təbabəti həvəskarlarının sayı artıb. İnsanlar təkə diri qurbağa ilə müalicə olunmur, çiy ilan və balıq ödündən istifadə edir, qurbağaları dərilərinə qoyurlar. Belə pasiyentlərin çoxu ahılardır. Onlar həkimə vəziyyətləri lap ağır olanda müraciət edirlər".

Çində bel ağrısına görə diri qurbağa yemək

Çində bel ağrısını diri qurbağa yeməklə - xalq təbabəti sayılan metodla - müalicə etmək istəyən 82 yaşlı qadın xəstəxanaya gəlmişdi.

Oxu.az xəbər verir ki, bu barədə "South China Morning Post" yazıb.

Uzun müddət fəqərəarası disk yırtığından əziy-

yət çəkən Çjan soyadlı pensiyaçı qadın bu qeyri-adi müalicə metodunun onun probleminin həllinə kömək edəcəyini eşidib. Bunun üçün oğlundan onun üçün qurbağa tutmasını xahiş edib, lakin ona canlıni diri-diri yeyəcəyini deməyib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yarımkilo bal edə bilmək üçün arılar iki milyondan çox çiçəkdən bitki yığmaq məcburiyyətindədirlər.
- * Yetkin bir ayı, bir at qədər sürətli qaça bilər.
- * Zürafələrin dilinin uzunluğu 35 sm-dir. Və onlar üz-məyi bacarmırlar.
- * Sağ əlini istifadə edən insanlar sol əlini istifadə edənlərə nisbətən doqquz il daha çox yaşayırlar.
- * Sarışınların əsmərlərdən daha çox saçları vardır.
- * Yeni Zelandiya dünyadakı hər cür iqlimin mövcud olduğu tək ölkədir.
- * Yetkin bir insan gündə 23 min dəfə nəfəs alır.
- * Zürafələrin səs telləri yoxdur.
- * Timsahlar rəng korudur.
- * Rusiyada şərqdən qərbə doğru səyahət edilərsə, yeddi saat qurşağı keçilmiş olar.
- * Hər gecə yatmadan qabaq üzünüzü yuyun, dişlərinizi fırçalayın, işıqları söndürün.
- * Əgər evdəsinizsə, yuxunuz qəfildən gəlsə, mütləq həmin an bütün işlərinizi buraxıb yatın. Əks halda, gecəni narahatlıqla və gec yata bilərsiniz. Bu da sizin üçün yaxşı olmaz.
- * Yeni yuyulmuş yastıq üzü və yataq dəslərindən istifadə edin. Belə olan halda, gecə rahat dönmə və sakit yata bilərsiniz. Bundan başqa, yatmadan öncə otağınıza bir az əti vurun.
- * Saatı olduğunuz otaqda saxlamayın. Saatın səsi sizi narahat etməmək üçün və gecə yarı yuxudan oyanmış olduğunuz halda görüb əsəbləşməməyiniz üçün onu gözünüzdən kənar bir yere qoyun.
- * Yastığınızı qabartılmış vəziyyətə salın. Bu rahat yuxuya gəlməyə kömək edir.
- * Düzgün yastıq seçin. Yastıq yumşaq olmalıdır, ancaq çox yüksək olmamalı, boynunuzu dəstəkləməli şəkildə dayanmalıdır.
- * Pəncərələrinizə qalın pərdə taxın. Həftə çöldəki işıqların yanması belə sizin yatmağınıza mane ola bilər.

Ağ, sarı, qırmızı, yoxsa yaşıl: hansı soğan ən faydalıdır?

Soğan yalnız yeməklərə dad qatmaqla deyil, həm də sağlamlığa faydaları ilə də vacib tərəvəzlər sırasındadır. Ağ, sarı, qırmızı, yaşıl soğan kimi müxtəlif növləri olan bu tərəvəz, hər növü ilə bədən üçün fərqli faydalar təmin edir. Bütün soğan növləri flavonoidlər (xüsusilə kvertin), kükürd birləşmələri və prebiyotik liflər baxımından zəngindir. Bu maddələr ürək-damar sağlamlığını qoruyur, həzm sistemini gücləndirir və bədəni zərərli bakteriyalara qarşı müdafiə edir.

Mütəxəssislər bildirir ki, yalnız bir növ soğana bağlı qalmaq əvəzinə, müxtəlif rəng və aromalı soğanları birlikdə istifadə etmək daha yüksək fayda verir.

Soğanın növləri və xüsusiyyətləri

Sarı soğan: Kəskin dadı və yüksək antioksidant tərkibi ilə tanınır. Xüsusilə kvertin baxımından zəngindir. Ət və qazan yeməklərində həm dad, həm də antioksidant faydası artır.

Ağ soğan: Yüngül şirin aroması ilə seçilir. Antibakterial təsirli fitonsitlər baxımından zəngindir. Salatlarla və Meksika mətbəxində tez-tez istifadə olunur.

Qırmızı soğan: Rəngini antosiyanin birləşməsindən alır. Damar sağlamlığını dəstəkləyir və dəri yaşlanmasını ləngidir. Çiy olaraq salatlarla və marinadlarda istehlak edilə bilər.

Yaşıl soğan: C vitamini, kalium və fol turşusu baxımından zəngindir. İmmuniteti dəstəkləyən təbii əlavə kimi istifadə olunur. Omlet, salat və qarnirdə tez-tez istifadə edilir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəxində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500